

Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark

Møteinnkalling

Utvalg: Raet nasjonalparkstyre

Møtested: , TBA

Dato: 15.11.2024

Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 33/24	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 34/24	Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder		
ST 35/24	Orienteringer Referatsak		
RS 17/24	Oppsummering fra møte 110724 - Raet nasjonalpark - Rådgivende utvalg 2024		2024/1018
RS 18/24	Oppsummering fra RU møte 30.10.2024 - Raet nasjonalpark		2024/1018
RS 19/24	Utlysning av oppdrag med skjøtelsesplaner 2025 - 2027 - diverse områder - Raet nasjonalpark		2024/4521
RS 20/24	Utlysning av oppdrag - del 2 - anskaffelse - restaurering av Vaodden - Grimstad - Raet nasjonalpark		2024/4521
RS 21/24	Utlysning av oppdrag - revidering av skjøtelsesplan - Arendal - Spornes - Raet nasjonalpark		2024/4521
RS 22/24	Svar på søknad om samarbeidsavtale - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Møkkalassets venner		2024/7188
RS 23/24	Kopi av bekymringsmelding - Raet nasjonalpark - naturinngrep - leveområder for insekter - Norsk entomologisk forening - Agderlaget		2024/3201
RS 24/24	Krav om stans av all skjøtsel - Raet nasjonalpark - forvaltning		2024/5782
RS 25/24	Rammer og opplegg for statsforvalterne og verneområdestyrene - midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, samt SNO-ressurser i verneområder - 2025 Delegerte saker til forvalter		2024/1017
DS 3/24	Svar på søknad om Sankthansbål på Brekka - Tromøy -Raet np		2024/7187
DS 4/24	Innvilget - Raet nasjonalpark - Arendal - Havsøya - motorferdsel - droneflyging - Frederik Wendel		2024/8410
DS 5/24	Svar på søknad - Raet nasjonalpark - Arendal - Hove - nordisk mesterskap i RC crawling 2025		2024/9868
DS 6/24	Innvilget - Raet nasjonalpark - Arendal - Hove - Badstufest 2024		2024/9795
ST 36/24	Søknad om utsetting av apollosommerfugl i Raet NP		2024/9470
ST 37/24	Klage på avslag om tiltak for rehabilitering av molo Tverrdalsøya Arendal 74/22		2024/2643

ST 38/24	Klage på avslag om garasje- Søm LVO- Vessøyveien 117 - Grimstad	2023/11459
ST 39/24	Saksfremlegg - revidert søknad om fiberledning - Raet nasjonalpark - sjøkabel - ny fibertrase mellom Bergen og Oslo - N0r5ke Fibre AS	2023/3948
ST 40/24	Forespørsel om finansiering av prosjekt på telemetri i Raet NP 2025	2024/10964
ST 41/24	Prioritering av tiltak som søkes gjennomført i 2025	2024/1017
ST 42/24	Regnskap 2024 - forslag til budsjett og styremidler i 2025	2024/1017
ST 43/24	Eventuelt	
ST 44/24	Tidsbruk - Møtehonorar	

ST 33/24 Godkjenning av innkalling og saksliste
ST 34/24 Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder
ST 35/24 Orienteringer

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Rådgivende utvalg Raet NP

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/1018-0

Deres ref.

Dato 25.07.2024

Oppsummering fra RU møte 11.7.24 - Raet nasjonalpark

Møtet ble holdt på Vitensenteret/Raet Besøkssenter 11.7.24. Kl 09-12.

Deltagere

Jenny Marie Gulbrandsen (Forvalter)

Einar Johnsen, styremedlem Raet Nasjonalparkstyre.

Her er hele RU listet, de som ikke kunne delta er merket i grått.

ORG	Navn
Alve Vel	Monica J. Paulsen
Arendal Bondelag	Roy Vidar Svendsen
Arendal Herregård	Ove Trøen
Arendal Undervannsklubb	Tor Egil Ellefsen
Aust-Agder Museum/KUBEN	Hilde Jomaas
Besøkssenter Raet nasjonalpark	Trygve Norgaard
Birdlife Norge Avd Aust Agder	Rune Skåland
Flosta Motorbåtforening	Høye G. Høyesen
Friluftsrådet Sør	Geir Henning Waagsnes
GEOINFO AS	Ivar Johan Jansen
Gjeving Vel	Frode Hansen
Grimstad Bondelag	sivert w svane
Holmesund vel	Aud Sigrud Vibran
	Erik Hult
Hove Drift og Utvikling	Terje Stalleland
Linking Tourism and Conservation	Peter Prokosch
Med Hjerte For Arendal	Lisbeth Iversen
Merdø Vel	Anne Grethe Dalane
Merdøfergen MM	John Johnsen
Naturvernforbundet Agder	Rune Sævre

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

NIVA	Helene Frigstad
Raet Grunneierlag	Einar Fredriksen
SALT	Joan Fabres
Sandøy Vel	Ola Mosberg
Sjøsjukt (Våre Strender)	Henriette Hiltmann
Skogeierlaget	Aasulv Espeland
Småfiskarlaget Agder	Øyvind Jørgensen
Søm båtforening	Atle Carlsen
Sørlandet Maritime	Frode Hansen
Torungenes Venner	Toralf Taraldsen
Tromøy Frivilligsentral	Ellen Dale
VISION52 AS	Peter Prokosch
Våre Strender/Sjøsjukt	~~Maria Waagsnes~~ Henriette Hultmann
Bevar Hoveodden	Kristina Stenlund Larsen
Entomologisk forening/Bevar Hoveodden ??	Arne Flor Jan Henrik Simonsen

Saker på møtet:

Bevar Raet oppdatering:

Jenny MG presenterte bakgrunnen for Bevar Raet og hva som er nåværende status. Dette kan man lese mer om på [Bevar Raet - Agder fylkeskommune \(agderfk.no\)](https://www.agderfk.no)

Vi venter på at faglig grunnlag fra Havforskningsinstituttet skal bli formelt godkjent (august) og så skal dette ut på høring. Arbeidsgruppen har fått gi innspill allerede. Prosjektstyret har etterlyst medfinansiering fra kommunene, nå er Agder FK hovedfinansier og leder av prosjektet.

Målet fremover er å få til brukerinvolvering i design av verneområder, basert på brukerundersøkelse og faglig grunnlag fra HI. Mangler noe midler til dette (2024-2025).

Spørsmål til tema:

Hva med havnespy? Vi er bevisste på dette, men lite vi kan gjøre annet enn å be folk være forsiktige. Er på påvist i Koster.

Det bunntråles i stort omfang, vil dette bli begrenset? Ja, vi ønsker å se på tråling, men er samtidig viktig for rekefiske og lokale næringer.

Er det noe forskning eller større samarbeid på dette? Ja, les mer her:

[BLUE CONNECT | Submariner Network for Blue Growth \(submariner-network.eu\)](https://submariner-network.eu) – prosjekt der Salt (Joan Fabres i RU) er med.

[Søkelys på økosystemet i Skagerrak | Havforskningsinstituttet \(hi.no\)](https://hi.no) – HI er med, under avslutning.

[MARHAB – Marine habitater | Havforskningsinstituttet \(hi.no\)](https://hi.no) -HI leder dette prosjektet som starter i 2024- ferdig 2027.

Gjennomgang av pågående prosjekter som er søkt om i 2024 - innspill til nytt styre?

Jenny forklarte litt om hvordan saker som styret skal søke midler til meldes inn. Frist medio oktober for å få tiltaket vurdert av styret på siste styremøte i medio november. I 2024 er styremøtet 15.november.

Styret vil på møtet vurdere hvilke tiltak som skal søkes om og prioritere disse. Jenny legger styrets prioriteringer inn i søknadsportalen til Miljødirektoratet 5.-10.januar (frist er 10.jan). Miljødirektoratet vurderer om tiltaket er aktuelt eller uaktuelt (utenfor postformål), og gir en økonomisk tildeling. For 2024 var søknaden på ca 17 mill, og styret fikk 2,7 mill. Styremøtet i mars har som fast sak å prioritere innenfor økonomisk tildeling. Skjøtsel og fremmede arter har vært høyt prioritert av tidligere styre.

Miljødirektoratet har uttalt at med mindre noe er utenfor postformål (avvist) så kan styret fritt prioritere tiltaksmidler mellom innsøkte tiltak.

Utsnitt fra saksfremlegg i sak 32/23 som styret vedtok på neste side.

Spørsmål til tema

Hvordan vedtas skjøtsel?

Styret har hjemmel i naturmangfoldloven § 47 til å utføre skjøtsel, så dette krever ikke vedtak. Optimalt har man tiltak beskrevet i en forvaltningsplan eller skjøtelsesplan, og så søker man om midler til tiltak i henhold til dette.

Fjerning av for eksempel tre/buskvegetasjon er dessuten søkt inn som tiltak til Miljødirektoratet med en beskrivelse som beskrevet ovenfor, så Miljødirektoratet er informert om tiltakene. Større tiltak har egen søknadspost, mindre tiltak og veldig spredte tiltak er samlet- for eksempel fremmede arter flora.

Hva med fremmede arter?

Det er også gitt en myndighet til å fjerne fremmede arter i / ved verneområdet dersom disse er en trussel mot verneverdiene. Der vi vil forsøke å ta så mye som mulig, men prioriterer de som har størst trusselbilde. For eksempel så er strandsonen viktig mtp rynkerose.

Merdøgaard Museum (Hilde) gir innspill på at det er rynkerose på stranden vil de gjerne ha hjelp til å bli kvitt.

Viktige arter å registrere/melde inn (bruk gjerne artskart via Artsorakelet) er: Rynkerose, parkslirekne, berg/buskfuru, Platanlønn, mispel, kjempespringfrø og berberis.

Tiltak for friluftslivet, hvordan er prosessen der?

For mindre tiltak/vedlikehold har vi hjemmel til å gjøre dette- for eksempel gruse rundt Hoveodden eller rydde gjengrodde stier. For større tiltak (brygger, toaletter, nye stier, gapahuk osv) så må tiltakshaver søke både kommunen og nasjonalparkstyret – også dersom det er styret som står som søker. Det er krevende å finne midler tiltak.

Skilting av Kyststi (friluftsrådet Sør/kommunen)- dette har vært diskutert flere steder. Skilting krever samtykke fra grunneier der hvor skiltet settes opp. Belastningen ved bruk av stien vil derimot ramme alle grunneiere. Noen misliker dette, andre ønsker å samle ferdsel og få den bort fra for eksempel tun.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Nr	Type tiltak	Beskrivelse	Beløp	Pri	Post
1	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	Beitedyr, tilsyn og rydding av fase 3 Spornes	400 000	#	142031
2	Beiting og lyngbrenning	Kystlynghei brenning og beiting	300 000	#	142031
3	Tilrettelegging	Montering av innkjøpte skilt på innfallspor	500 000		142031
4	Uttak av introduserte arter fauna	Pågående prosjekt med Mink i regi av SNO som bør videreføres	200 000	#	142031
5	Slått	Ruagerkilen (utgikk 2023)	70 000	#	142031
6	Uttak av introduserte arter flora	Hele Raet NP og Søm LVO	500 000		142031
7	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	Hele Raet NP og Søm LVO	500 000		142031
8	Beiting og lyngbrenning	Gjerder/ gjerde løsninger	100 000		142031
9	Informasjon	Plakater om ferdsel og kartplakater til innfallspor	200 000		142031
10	Tilrettelegging	Prosjektering Innfallspor Spornes	100 000		142031
11	Tilrettelegging	Tiltak Spornes: Toalett, skilt, utstilling	5 000 000		142031
12	Tilrettelegging	Prosjektering Innfallspor Hove	200 000		142031
13	Tilrettelegging	Ferdigstilling Prosjektering Innfallspor Hasseltangen	50 000		142031
14	Tilrettelegging	Tiltak Hasseltangen: Toalett, skilt, rasteplass	5 000 000		142031
	Tilrettelegging				
15	Naturrestaurering	Steingjerder	500 000		142031
16	Naturrestaurering	Fjerning av trevegetasjon og fremmede arter Tromlingene	500 000	#	142031
17	Naturrestaurering	Fjerning av ulovlige bolter i svaberg – 100 000 per kommune	300 000		142031
18	Naturrestaurering	Molo ved Haslebukta, marin restaurering av bløtbunn tidevannssone.	1 500 000		142031

Kan lag og foreninger få støtte til å rydde/gjøre skjøtsel? Ja, men vi har begrenset med midler. Per nå er det Hoves Venner og Stølsvigas venner som Jenny følger opp. I tillegg er det ca 80 som har adoptert en strand og som rydder denne via Våre Strender [Våre Strender | Sjøsjukt \(xn--sjsjukt-r1a.no\)](#)

Innspill på at flere burde bruke [Tilskuddsportalen](#), der kan man abonnere på utlysninger og søke om midler. Dette vil vi ta videre og kanskje kan vi få noen derfra til å presentere dette i RU?

Saker RU ønsker at styret skal ta til vurdering:

1. Strengere vern i Alvekilen (båter, dregging, fiske)
2. Bålpanner i flere deler av nasjonalparken, også ute på øyer.
3. Akutt behov for tilrettelegging på Spornes (toalett særlig). Grunneierlaget kan gi innspill her.
4. Sporneshyttene ønsker å få til felles initiativ til skjøtsel/rydding rundt hyttene.
5. Stillehavsøsters (vurdere status)
6. Skilting av kyststi, revidere denne?
7. Reetablering av Apollosommerfugl (allerede vedtatt av styret og finansiert av Miljødirektoratet)- må være på øyer uten beitedyr. Entomologisk forening vil lage en «ønskeliste» over lokaliteter.
8. Hoveodden- behov for skjøtelsplan og bedre kontroll med tiltak. Ønske om fredning av en del områder mot videre rydding. RU var positive til å få ekstern vurdering (men har ikke fått noen positive svar ennå).
9. Økt kunnskap om rødlista planter/arter- kurs eller opplæring på dette for RU og allmennheten?

Aktuelle arrangement

[Naturlos - Friluftsrådet Sør \(friluft-sor.no\)](#) Her ligger Insektene i raet med Arne Flor 23. juli med mange flere.

Oppdrukkende arrangementer- følg med på Besøkssenterets hjemmeside [Besøkssenter Raet — Vitensenteret Sørlandet \(vitensor.no\)](#) og facebook [\(9\) Facebook](#).

Bevar Hoveodden med flere hadde samling i juni der de vant Artsjakten. Ny samling på Hove 23.-25. juli. Info kommer.

Kim Abel fra SNO kommer for å snakke om skjøtsel den 22.-23.august. Info kommer.

Revidering av Skjøtselsplan på Spornes – innspill til oppdrag med revidering

Jenny gav en kort oppsummering av hittil utført skjøtsel og innholdet i planen. Den ligger her: [Nasjonalparkstyret | Skjøtselsplaner](#)

RU gav innspill om at det bør evalueres hvilke metoder som kan brukes, og særlig hvilke motorkjøretøy som er best egnet. Antall turer, kjørespor, marktrykk, egnethet mm.

Utover dette vil RU gjerne delta i en revideringsprosess der en ekstern konsulent (biolog) skal revidere skjøtselsplanen. Dette skal ut på anbud, tips til aktuelle kandidater bes sendes til forvalter. Det er ulike meninger om nivå og behov for skjøtsel.

Spørsmål: Hva med Nibio? De er selvsagt aktuelle, men har sagt opp kontrakt på grunn av støy og usikkert om de vil sende inn tilbud.

Innspill: Trær med CU imp «beskyttelse» har trolig dødd, mulig Cu forgiftning? Jenny skal sjekke ut dette.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Rådgivende utvalg Raet NP

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/1018-0

Deres ref.

Dato 07.11.2024

Oppsummering fra RU møte 30.10.2024 - Raet nasjonalpark

SFAG sitt bygg på Fløyheia 30.10.2024. KL 18- 2100+

Oppmøte

Sivert Svane- Grinstad Bondelag
Aud Vibe- Homesund vel
Erik Hult- Holmesund Vel
Einar Fredriksen- Raet Grunneierlag
Aasulv Espeland - Arendal Skogeielag
Lisbeth Iversen - med hjerte for Arendal
Anne G Dalanae- Merdø Vel
Kristina Kvile- NIVA
Joan Fabres- Salt AS
Toralf Taraldsen - Torungenes Vennes
Einar Johnsen - Raet nasjonalparkstyre
Haugen, Jorunn - Bevar Raet
Espen Sommer Værland - Dokkadeltaet våtmarkssenter
Peter Prokosch - Vision52
John Johnsen - Merdøferga mfl
Gulbrandsen, Jenny Marie - Forvalter
Hilde Jomaas – Kuben - Medøgaard
Rune Sævre - Naturvernforbundet i Agder

Innledning (kort) ved Jenny. Presentasjonsrunde av alle.
Ingen kommentarer til forrige oppsummering.

Tilbakemeldinger fra Dokkadeltaet våtmarkssenter

Ved Espen Sommer Værland. Presentasjon blir vedlagt.

BEFARING HOVE:

Spørsmål fra Rune Sævre om nylig utført hogst- ja innenfor siste år er det ryddet/tynnet i tråd med tidligere Forvaltningsplan for Raet LVO (Fylkesmannen i Aust- Agder).

Innspill fra Sivert om at gran er utgående på grunn av klimaendringer, bør favorisere eik og furu.

Diskusjon om hogstavfall bør tas ut eller beholdes. Gir næring og kan være viktig for unge trær.

Behov for en prinsipiell avklaring på om man skal la den eksisterende skogen utvikle seg til naturskog eller ha en «kulturskog» som er sterkt påvirket av skjøtsel/tynning/seleksjon.

Kratt som er ryddet- Innspill fra Einar F om at dette er en del av vernskogen. Espen skisserer enten rask suksesjon til kratt dersom det ikke setter inn skjøtselstiltak. Kan bli et verdifullt enghabitat med beite/rydding. Foreslår No-Fence.

Drøfting av tangvoller, biologisk sett bør disse bevares og få ligge. Men det er hjemmel i verneforskriften for å rydde dette.

Sivert- skogbrann er en trussel, kan bli begrenset av mer åpen skog med mindre strøsjikt.

Espen: Skogbrann er en naturlig biologisk prosess, men må vurderes opp mot risiko for eiendom/folk.

Info fra Anne – Skogbrann utenfor offiserboligene på 80-tallet, hugget branngate for å stoppe brannen.

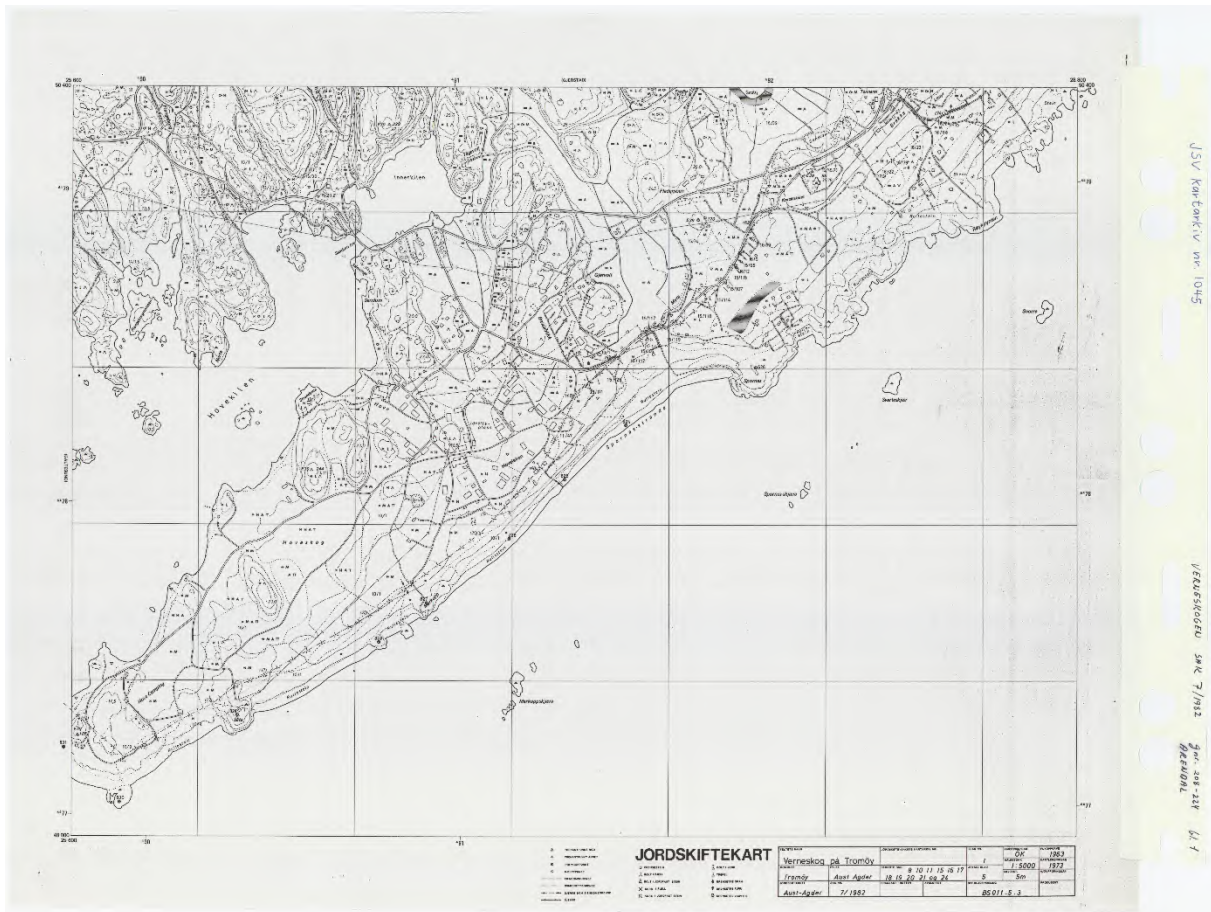
Anne- Spørsmål om vernskog- Hvem forvalter Vernskogen? Jenny forklarer at dette var omtalt i Raet LVO sin verneforskrift, men er ikke tatt med i verneforskriften for Raet NP.

Uklart hvordan dette skal forvaltes per nå.

Hoveodden 210/9 – her finnes opptegning av vernskog på kart. Sivert- tiltak langs hele kysten. Kartlegges av NIBIO.

Opprinnelig var det eikeskog på Hove, som ble hugget for +/- 100 år siden.

Peter- skogen bør følge prinsippet om naturlig utvikling. Men er utfordring med enkelte skjøtelsavhengige arter.

Kartutsnitt innsendt av Einar Fredriksen (Raet Grunneierlag) som viser Hoveodden.

Dialog mellom styret og Miljødirektoratet om Hove

Møte på Teams mellom styreleder Robert Nordli, forvalter og Miljødirektoratet 15.10.24. Jenny forteller at Raet nasjonalpark vil bli høyt prioritert ved tildeling av midler til NIN i 2025, og få midler til skjøtselsplaner fremover.

Ønsker til nasjonalparkstyret- prioriteringer fremover:

Anne- Merdø vel- ønsker mer minkuttak på Merdø. Økende utfordring. Kan kontakte SNO om utlån av felle. SNO gjerne ha tips om aktører som kan følge opp feller.

Peter: Hove- Birdlife sin radiografstasjon (tidligere). Kan det bli et infopunkt om NP? Såta. Søke om midler til å utvikle stedet? Kan bli utfordrende med adkomst (bratt trapp), tas med videre.

Helene- NIVA: Molo- hva slags tiltak er dette? - Fjerne molo 10x 60 meter og erstatte med brospenn Hasleøya.

Drøfting av restaurering i marine deler av NP- søke midler til dette? Jenny sier at utlysingsbrevet for 2024 presiserte at det ikke ville være mulig å søke om marin restaurering. Håper på endring etter samtale med Kjersti Bjørnstad (Statssekretær KMD) under Arendalsuka.

NIN- aktuelt med kartlegging i sjø? - kun på land.

Forvalters prioritering av områder til NIN kartlegging: foreløpig (innmeldes 15. nov via SFAG)

1. Hove- Spornes- Botstangen (1+2)
2. Søm- Hasseltangen – Ruagerkilen (1+2) inkl LVO med kulturlandskapet/steingjerder
3. Merdø (1+2)
4. Jerkholmen (1+2)
5. Tromlingene og Haringsholmen (1+2)
6. Store og Lille Torungen (1+2)
«Kystlyngheiområder i Tvedestrand» (1+2) inkludert Speken, Kjeholmen, Håholmne, Nautholmene, Flatskjæra m.fl
7. Kvernskjær- Klåholmene (1)
Valøyene+ Ryvingene (1+2)
8. Ærøya (1)
9. Færvigskogen (1) ønsker økt kunnskapsgrunnlag ved ev fremtidige søknader
10. Flangeborg (1)
Ramsøya (1) – ønsker økt kunnskapsgrunnlag ved ev fremtidige søknader
11. Lillenes-Gokast (1) ønsker økt kunnskapsgrunnlag ved ev fremtidige søknader
Nidelvdeltaet- Fagerborg – Bryllupsholmen- Brattholmen- Asperholmen (1)
12. Persnes og Alvekilen (1)
13. Skinnfellen, Kalvøysund og Grundesholmen (1)

INNSPILL:

Løfte kalvøysund pga rydding av krigshistorisk sti.

Løfte Valøyene og Ryvingene pga kystlynghei.

Behov for hjelp til å gjerne fremmede arter på Merdø.

Skjøtselplan – nogenlunde samme prioritering.

Kartlegging av trålspor i nasjonalparken ønskes av flere. Søke om midler til dette også?

Bevar Raet

Jenny presenterte Bevar Raet og kunnskapsgrunnlaget for Raet NP som Havforskningsinstituttet akkurat har publisert. Presentasjonen blir vedlagt. En del spørsmål og innspill knyttet til dette:

- Skarv tar mye fisk
- Sel tar mye fisk
- Trål har høstet mye- ødelagt grunnlaget for mye annen høsting og fiske
- Tiden er moden for nullfiskeområder
- Viktig med representativitet
- Kartlegging av trålspor bør utføres og publiseres
- Naturvernforbundet vil opprettholde et fokus på behovet for mer marint vern
- Kartlegging av trålespor i nasjonalparken, men det er ikke lov å offentliggjøre. Bør kartlegge effekten av tråling i nasjonalparken. NVF.
- Yrkesfiskere/skarv – hva er bakgrunnen for at det er mindre fisk?

- Leppefiske – innspill om at når det ble startet med leppefiske ved Tromøya, ser ut til å stemme overens med når torskebestanden gikk ytterligere ned på 2000- tallet. Har det noe sammenheng mellom fiske av leppefisk og nedgang på torsk? Hør med Alf
- Mistanke om at mange fisker hummer før perioden starter, bør være bedre oppsyn og kontroll.
- Steinbit har det blitt sett mye mindre av, men det er det lite data på denne arten.

Joan Fabres fortalte kort om Blue Connect, et flerårig prosjekt der Raet Nasjonalpark er med som studieområde. Kort oppsummert så skal prosjektet se på prosessene med arbeid med marint vern- implenetering og forankring.

Les mer her: [Blue Connect | SALT](#)

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

**Raet
nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

NIBIO - Norsk institutt for bioøkonomi
Postboks 115
1431 ÅS

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/10743-0 432.3

Deres ref.

Dato 04.11.2024

Utlysning av oppdrag med skjøtselsplaner for diverse områder i Raet nasjonalpark 2025- 2027

1. Bakgrunn

Raet nasjonalparkstyre har mange områder der det mangler skjøtselsplaner. Forvaltningsplan er inne til godkjenning hos Miljødirektoratet, og i møte høsten 2024 har styret blitt forespeilet en satsning på både NIN kartlegging av verneområdets landareal og satsning på utarbeidelse av skjøtselsplaner.

NIN kartlegging vil utlyses som en del av oppdraget fra Statsforvalteren i Agder, men utarbeidelse av skjøtselsplaner gjøres direkte for styret.

Antall planer og innvilget beløp for 2025- 2027 er foreløpig ukjent, men styret tar høyde for at hver enkelt plan vil koste mellom 50 000- 200 000kr avhengig av størrelse og kompleksitet. Vi håper å få midler til 3-5 planer i 2025.

2. Krav til innhold

Kystlandskapet i nasjonalparken og i Søm landskapsvernområde er delvis beitet, delvis slått og delvis skogkledd. Noe er kartlagt som verdifulle kulturlandskap og noe som kystlynghei og andre utvalgte naturtyper.

Aktuelle vurderinger for hvert enkelt område kan være:

- Vurdering av beitetrykk der det pågår beite. For stort, passe eller for lite i forhold til rødlistearter?
- Brenning av kystlynghei og andre områder.
- Hvilke arealer bør beites- og når? Dyreslag?
- Vurdering av slitasje fra ferdsel til fots og på sykkel, samt opphold. Er det arealer med rødlistearter som blir mye brukt med skader, i så fall hvor?
- Evaluering av resultater av inngjerdet beitemark. Videreføring, flere arealer eller avvikling? Er det behov for gjerder eller holder det med NO-Fence?
- Evaluering av slått av eventuelle engarealer. Videreføring, avgrensning og hyppighet?
- Vurdere behov for fjerning av oppslag av busker/trær i åpen tørreng, i såfall hvor?
- Vurdering av behov for rydding i overganger mellom tørrenger og kantkratt, i så fall hvor?
- Vurdering av behov for rydding/tykning rundt prioriterte treslag, hvor?
- Forekomster av svartelistede planter og spredningsfare.
- Anbefalinger til videre skjøtsel

Vurderingene og skjøtselstiltak må omfatte alle relevante verneverider, som for eksempel botanikk, geologi (her har vi tilgjengelig kompetanse fra Geoinfo AS), entomologi, ornitologi og fauna for øvrig. Landskapshistorikk, beiterettigheter og variasjon er også svært aktuelle problemstillinger.

2. Krav til innhold

- Skriftlig rapport på utført skjøtsel med vurderinger og tilrådninger for fremtidge tiltak.
- Møter med forvaltning, kontraktør, rådgivende utvalg og styret. Dette kan bli omfattende for enkelte av områdene med stort engasjement.
- Feltarbeid med befaringer minst 3 ganger fordelt på sesonger.

3. Geografisk avgrensning

Hele Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde (på land). Prioritering er under behandling av Rådgivende utvalg. Vil bli ettersent til alle så snart denne er landet.

Områder med høy konflikt, utvalgte naturtyper og pågående beite/skjøtsel vil nok bli høyest prioritert.

4. Krav til leveransens form

Leveransene for hvert enkelt område skal presenteres i skriftlig rapport. Rapporten skal ha en form som gjør den lett tilgjengelig for en bred målgruppe. Rapporten skal føres i et klart og enkelt språk, være illustrert med bilder og innby til lesning.

Stedfestet informasjon som er egnet for det, skal presenteres på kart. Rapportens omfang skal være på 20 - 25 A4-sider inkludert kart og illustrasjoner, og skal ha resyme og sammendrag. Den skal leveres digitalt i PDF-format. Kartdata skal i tillegg leveres i SOSI-format.

5. Krav til arbeidsform

Overlates i utgangspunktet til leverandør.

6. Krav til kvalitet

Leveransen skal ha høy faglig kvalitet og gjennomføres etter de standarder som gjelder på fagområdet.

7. Budsjetbegrensning

Tilbudet skal være under 1,3 mill kroner eks. mva. – men se også kriterier:

8. Lovhenvisning for anskaffelsen

Anskaffelsen er regulert av lov og forskrift om offentlige anskaffelser av 16. juli 1999 nr. 69 med endringer, senest ved lov 30. juni 2006 nr. 41 og forskrift fastsatt ved kgl.res.7.april 2006 nr. 402, endret ved forskrift 24. november 2006. Informasjon om regelverket er å finne på Kommunal- og regionaldepartementets hjemmeside.

9. Informasjonskilder

Informasjon om nasjonalparken ligger på [Nasjonalparkstyre | Forside](#)
Se under publikasjoner.

Nasjonalparkforvaltningen kan om ønskelig bidra med opplysninger og/eller vurderinger. Ellers må leverandør aktivt hente inn informasjon.

10. Kriterier for valg av leverandør

Konkurransen er en begrenset tilbudskonkurranse, dvs. at den bare tillater leverandører som er invitert til å gi tilbud, men som ikke tillater forhandling. Hvilken tilbyder som tildeles oppdraget vil bli avgjort etter en sammenligning av:

- Pris: 40 prosent – Timespris for hhv feltarbeid, skrivearbeid og møter.
- Løsningsforslag: 30 prosent (tidsplan for gjennomføring av skjøtelsesplan for 3 områder ila 2025)
- Faglige kvalifikasjoner: 30 prosent (Referanser og formell kompetanse)

11. Firmadokumentasjon

Følgende dokumentasjon kreves:

- Skatteattest og attest for merverdiavgift
- HMS-egenerklæring
- Firmaattest

12. Tidsfrister

Tilbud skal være forvalter i hende seinst 15.12.2024. For seint levert tilbud vil bli avvist.. Vi får oversikt over tildelte midler ca feb-mars 2025.

Tidsfrist for levering av forslag til rapport til godkjenning fastsettes forløpende.

13. Kontaktperson

Spørsmål i forbindelse med tilbudet kan rettes til forvalter Jenny Marie Gulbrandsen (98460618) , jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no

Alle relevante spørsmål med svar, vil bli anonymisert og distribuert til samtlige interessenter/tilbydere.

14. Innlevering av tilbud

Tilbudet sendes på e-post til forvalter. Tilbudet skal være på norsk.

15. Tilbakekalling av tilbud

Tilbyder kan ikke gjøre endringer i tilbudet eller kalle tilbudet tilbake etter tilbudsfrist.

16. Tilbudsåpning

Det vil ikke bli foretatt offentlig tilbudsåpning. Anskaffelsen vil bli protokollført.

17. Omkostninger

Omkostninger som tilbyderen pådrar seg ved utarbeidelsen av tilbudet vil ikke bli refundert.

18. Mulige tilbydere som er forespurt

Forespørselen er sendt: Biofokus, NIBIO, Dokkadeltaet våtmarkssenter, Faun Naturforvaltning AS, Ecofact AS, NINA, Biolog Vatne.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Mottakere:

NIBIO - Norsk institutt for bioøkonomi	Postboks 115	1431	ÅS
FAUN NATURFORVALTNING AS	Fyresdal Næringshage Klokkarhamaren 6	3870	FYRESDAL
BIOFOKUS	Gaustadalléen 21	0349	OSLO
STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING NINA	Postboks 5685 Torgarden	7485	TRONDHEIM
ECOFAC AS	Stokkamyrveien 13	4313	SANDNES

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL
Arendal kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Grimstad kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Tvedestrand kommune	Postboks 38	4901	TVEDESTRAND
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL

**Raet
nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/1037-8 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 04.11.2024

Utlysning av oppdrag DEL 2 - Raet nasjonalpark - anskaffelse - restaurering av Vaodden - Grimstad

Forespørsel om levering av tjeneste – Rest

1. Bakgrunn

Vaodden er en halvøy Ved Randviga/ Storesand i Grimstad kommune (se kart). En privateid hytte på kommunens eiendom har blitt brent ned for flere år siden. Detaljer i saken er ikke kjent for undertegnende. Området er et svært viktig friluftsansett i Grimstad kommune og inngår i sin helhet i Raet Nasjonalpark.

På Vaodden er det registrert marine naturtyper av ålegress (HB 13) på begge sider (i sjø se kart 2) og Eplerose (NT) er registrert på land. Vaodden har det som vil betegnes som artsrike strandberg etter gammel kartleggingsmetode (HB19) med artsrike pytter og mindre strandenger/sump i fuktige søkk. Det er et krav om at disse bevares.

Mye ble fjernet i første del av arbeidet, der Ragg AS hadde kontrakt i samarbeid med annen aktør. Det som gjenstår er mindre men viktig siste finpuss av området.

Raet nasjonalpark har fått tildelt 300 000 kr til restaurering av Vaodden fra Miljødirektoratet i 2024. Arbeidet må utføres primært i 2024, noe etterarbeid kan utføres i 2025. Fakturering i 2024.

Vedlegg 1: Tidligere utlyst oppdrag (feil navn, skal være del 1)
Alle tilbydere har vært inkludert i oppdragets Del 1 (utlysningen). Alle har tidligere vært på befaring på området. Nye befaringer kan avtales ved særlig behov.

2. Krav til innhold

Arbeidet omfatter i prioritert rekkefølge:

- 1. Fjerning av hyttefundament
- 2. Fjerning av plattinger med fremmed stein/betong
- 3. Fjerning av oppstøpte bed og trapper inne på selve halvøya (sør for hyttefundament)
- 4. Fjerning av flaggstangfeste sør på halvøya
- 5. Fjerning av fremmede planter
- 6. Fjerning av mindre tiltak og natursteintrapper.

Store deler av dette er helt/delvis utført i del 1, men finarbeid gjenstår.

2. Krav til innhold

Innsendt tilbud må inkludere

1. Tidsplan for gjennomføring i 2024-25
2. Hvilke tiltak som kan gjennomføres innenfor ramme på 300 000kr. (Denne er absolutt).
3. Kort beskrivelse av metoder
4. Kort beskrivelse av kompetanse hos prosjektleder og eventuelt andre ressurspersoner (for eksempel gartner)
5. Sertifiseringer for de ulike redskapene som skal benyttes
6. Plan og garanti for rydding i etterkant av eventuelle skader og forsøpling
7. HMS- ivaretagelse
8. Beskrivelse av erfaring fra tilsvarende arbeid/ referanser inntil 3 stk av hver.
9. Bekreftelse på registrert foretak (org nr).

Med unntak av vedlegg (5.-9) så bør tilbudet være på maks 5 sider.

3. Geografisk avgrensning

Vaodden og eventuelt mindre oppdrag i umiddelbar nærhet.

4. Krav til leveransens form

Skriftlig.

5. Krav til arbeidsform

Overlates i utgangspunktet til leverandør. Metode vil være grunnlag for en del av vurderingen.

6. Krav til kvalitet

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

NIBIO - Norsk institutt for bioøkonomi
Postboks 115
1431 ÅS

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/8412-0 432.3

Deres ref.

Dato 04.11.2024

Utlysning: Revidering av skjøtselsplan på Spornes (2020-2030)

Forespørsel om levering av tjeneste – Revidering av skjøtselsplan

1. Bakgrunn

NIBIO AS utarbeidet skjøtselsplan for Spornes i 2019-2020 og skjøtsel har blitt gjennomført på området i perioden 2020-2024.

I planen ligger det en midtevaluering for å justere skjøtsel, vurdere endringer og se på effekter. Styret søker om 300 000kr til revidering av skjøtselsplan i 2025, men kan ikke garantere at beløpet innvilges. Eventuelle justeringer avklares innen kontraktsinngåelse.

Vedlegg 1: Skjøtselsplan for Spornes

nasjonalparkstyre.no/uploads/files_raet/Skjotselsplan_Spornes_13_03_2020.pdf

2. Krav til innhold

Revideringen skal omfatte alt arbeid som er utført på området og skal vise tiltak som vil føre til at målene nås. Følgende tema skal behandles spesielt:

- Vurdering av beitetrykk. For stort, passe eller for lite i forhold til rødlistearter? Hvilke arealer bør beites- og når?
- Vurdering av slitasje fra ferdsel til fots og på sykkel, samt opphold. Er det arealer med rødlistearter som blir mye brukt med skader, i så fall hvor?
- Evaluering av resultater av inngjerdet beitemark. Videreføring, flere arealer eller avvikling? Er det behov for gjerder (Fase 3 og Fase 4?) eller holder det med NO-Fence?
- Evaluering av slått av engarealer X1-X2-X3. Videreføring, avgrensning og hyppighet?
- Vurdere behov for fjerning av oppslag av busker/trær i åpen tørreng, i såfall hvor?
- Vurdering av behov for rydding i overganger mellom tørrenger og kantkratt, i så fall hvor? Har resthabitat med kratt av for eksempel Slåpetorn blitt ivaretatt?
- Vurdering av behov for rydding/tynning rundt prioriterte treslag, hvor?
- Vurdering av avvik fra skjøtselsplan, alvorlighetsgrad og konsekvenser.
- Forekomster av svartelistede planter og spredningsfare.
- Anbefalinger til videre skjøtsel på fase 1-2-3
- Anbefalinger til eventuell skjøtsel av fase 4 med vektig for/imot.

2. Krav til innhold

- Skriftlig rapport på utført skjøtsel med vurderinger og tilrådninger for fremtids tiltak.
- Møter med forvaltning, kontraktør, rådgivende utvalg og styret.
- Feltarbeid med befaringer minst 3 ganger fordelt på sesonger.
- Kartlegging av NIN for området kan være aktuelt.

3. Geografisk avgrensning

Spornes, en del av Raet Nasjonalpark- se plan.

[nasjonalparkstyret.no/uploads/files_raet/Skjotselsplan_Spornes_13_03_2020.pdf](https://www.nasjonalparkstyret.no/uploads/files_raet/Skjotselsplan_Spornes_13_03_2020.pdf)

4. Krav til leveransens form

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Møkkalassets venner
c/o Høye G. Høyesen Eikelandveien 141
4920 STAUBØ

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/7188-0 432.3

Deres ref.

Dato 07.11.2024

Svar på søknad om samarbeidsavtale - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Møkkalassets venner

Jeg viser til søknad mottatt 23.05.24 om bruk av kommersiell logo for Raet nasjonalpark.

Vedtak

Forvalter gir, etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, tillatelse til Møkkalassets venner og Møkkalasset fyr til å benytte Raet nasjonalparks kommersielle logo for sine produkter.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår

- Turer og opplevelser skal være i tråd med bestemmelser for ferdesl i nasjonalparken og andre relevante lovverk.
- Alle deltakere skal får informasjon om Raet nasjonalpark og verneverdiene den innehar.
- Opplegg for nasjonalparkpartnere skal følges opp (kurs/møter)

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Møkkalassets venner er en fyrforening som driver aktiviteter og veldikehold ifm Møkkalasset fyr. De har turer og omvisninger på fyret, og holder på å etablere en utstilling som blant annet skal informere om Raet nasjonalpark.

Det er forvalters vurdering at Møkkalassets venner og Møkkalasset fyr tilfredstiller kriteriene fra både Miljødirektoratet

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

---

og Raet nasjonalparkstyre for bruk av kommersiell logo. Se også Veileder for søknad om godkjenning for bruk av Raet logo/ nasjonalparkprodukter

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Norsk Entomologisk Forening Arendal 30.10.2024
Bråvann terrasse 21
4624 Kristiansand

Til Miljødirektoratet
Brattørkaia 15
7010 Trondheim

Bekymringsmelding nr. 2 angående Raet nasjonalpark

Agderlaget av Norsk Entomologisk Forening har i løpet av de to siste årene sendt to brev til Statsforvalteren i Agder og parkstyret hvor vi har uttrykt en stor bekymring for hogst og rydding i Hoveområdet i Raet nasjonalpark.

Vi håper og tror at Miljødirektoratet ser vår bekymring og stopper alt arbeid med rydding av kratt og trær inntil en skjøtselsplan for hele Hoveområdet i Raet nasjonalpark er godkjent. Gjennom ettersommeren og høsten har parkforvalteren for Raet nasjonalpark fortsatt å la en gruppe kalt Hoves Venner rydde bort undervegetasjon og felling av flere større trær innenfor nasjonalparken. Vi forstår ikke hvilken rett parkforvalter har til å tillate Hoves Venner å fjerne store deler av den naturlige skogen, som skulle vært tatt vare på gjennom nasjonalparkvernet. Mer enn 50 større trær er fjernet. Området A er tidligere ryddet fritt for undervegetasjon. Dette arbeidet klaget vi på i 2022. I dag er skogen åpen og undervegetasjonen er borte. I området B er arbeidet i gang med fjerning av trær og undervegetasjon. I område B er mer enn 50 større trær felt i tillegg til mange mindre: Se kart og bilder.

Vi har tidligere påpekt overfor parkforvalteren at dette er i strid med vernebestemmelsen, og at arbeidet må stoppes. Dessverre fortsetter dette naturødeleggende arbeidet med parkstyrets velsignelse.

I et brev datert 1. april 2022 gjør parkforvalteren rede for tiltak som er utført samt hva som vil bli gjort. Sitat: «Jeg regner med at svært mye av disse biologiske forutsetningene er godt kjent for dere i NEF, men jeg skriver dem likevel ned for å vise at det er en tanke bak de tiltakene som er utført.»

Tanker har man lov til å ha, men å sette de ut i livet er for oss ubegripelig da det ikke finnes en godkjent skjøtselsplan for området.

I tillegg beiter et stort antall sauer på utsiden av det inngjerdede området på Spornes. I følge NIBIO er det et avvik fra skjøtselsplanen for Spornes.

Kopi av dette brevet blir i tillegg sendt til Naturvernforbundet i Agder samt Statsforvalteren, pluss andre fagetater.

Arne Flor (Agderlaget)

Kart over området sørvest for Hoveleiren

Stubbestørrelse på de over 50 trærne som er hogd ned

Hauger med kvist, greiner og trær ligger det flere av.

ADVOKATKONTORET SANDEFJORD

Raet Nasjonalpark, Postboks 788 Stoa
4809 Arendal

Miljødirektoratet, postboks 5672, Torgarden,
7485 Trondheim

I KONTORFELLESSKAP
ADVOKATER MNA
Erik Bryn Tvedt
Ingar Håland

ADMINISTRASJON
Julie Kristiansen

Ansvarlig advokat: Erik Bryn Tvedt
E-post: tvedt@advjat.no
Mobil: 90 18 45 35

Sandefjord, 09.09.24

Krav om stans av alt skjøtsel i Raet nasjonalpark

Undertegnede representerer styret i Bevar Hoveodden.

Det vises til brev fra Miljødirektoratet datert 21.08.24 om uforsvarlig forvaltning av Raet Nasjonalpark.

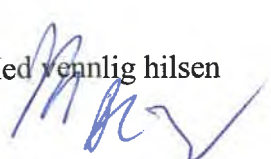
Medlemmer i Bevar Hoveodden som representerer foreningen i rådgivende utvalg (to biologer) har observert hvordan skjøtselen over tid har redusert fugl, dyr og insekter i takt med tynning, rydding og massiv fjerning av undervegetasjon. Etter hugst i vinter vokser det nå opp tusenvis av ospeskudd på hugstfeltet pga. ufaglig hugst. (Ospa skulle vært ringbarket før evt. hugst).

Vedlagt uttalelse fra Bevar Hoveoddens biologer datert september 2024.

Det vises til at Miljødirektoratet ikke har fått svar på en rekke sentrale spørsmål om nasjonalparkens forvaltning av området. Brevet avslører beviste brudd på skjøtselsbestemmelser i naturmangfoldlovens § 47.

En krever stans i all skjøtsel inntil det foreligger konklusjoner fra Miljødirektoratet og en ferdig forvaltningsplan.

Med vennlig hilsen

Erik Bryn Tvedt
Advokat

Informasjon til Miljødirektoratet september 2024

Nasjonalparkforvaltningens negative påvirkning på naturmiljøet på Hoveodden.

1. Fjerning av undervegetasjon

Natur og vegetasjon på Hoveodden har stort sett vært uforandret fra 1970-tallet og fram til for et par år siden. Flyfoto fra 1946 og fram til i dag viser det. Det var lave krokete furuer ytterst mot rullesteina, med en undervegetasjon av ulike busker og småtrær. Nederst var det mye lave skjortegraner og lave einerbusker. Innover halvøya var det mer høystammede trær. Vegetasjonen ytterst mot havet var formet over tid av vind og salt, og fungerte som et stabilt leveområde for ulike planter, fugl og insekter. Vi har aldri opplevd gjengroing som et stort problem i området.

Store deler av denne undervegetasjonen er nå rasert og fjernet i de ytre områdene fra Hoveodden og mot Spornes, av foreningen Hoves Venner på oppdrag av nasjonalparkforvalteren. Hun har flere forklaringer på dette.

I et svar til bekymringsmelding fra Norsk Entomologisk Forening datert 11.2.2022 skriver hun 1.4.2022 (uten henvisning til noen forvaltningsplan):

«I områdene L så er også hensynet til friluftslivet mer ivaretatt, og her er målet en mer lysåpen skog der karakteristiske furutrær, villniss og klatretrær avlastes med små lysninger med tørreng og røsslyng. Et av målene er at man skal kunne se sjøen fra store deler av kyststien/folkestien.»

Nasjonalparkforvalteren skriver i Geita 6.4.24 : «Det er viktig å ha i bakhodet at den største trusselen mot verneverdiene i norske verneområder er gjengroing, noe som både riksrevisjonens rapport fra 2009 og handlingsplanen som fulgte slår fast **Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene (regjeringen.no)**.»

I denne handlingsplanen punkt 3.1.1. nevnes gjengroing som den største trusselen mot verneområdene. Dette gjelder imidlertid alle verneområder på landsbasis, og det er naturreservatene og landskapsvernområdene der dette er viktigst. For nasjonalparkene er det forstyrrelser og terrengslitasje som er de største truslene. Dette argumentet holder altså ikke.

Dessuten i Verneforskriften for Raet nasjonalpark (som faktisk gjelder):

2.1 Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Det er et slikt habitat med busk og kratt som er det viktigste hekkeområdene for sangere og andre mindre fuglearter. Blant annet sang nattergalen i buskene ved Røde Kors-hytta på 1970-tallet. Nattergalen har også vært ganske årvisst i krattvegetasjonen som nå er fjernet i det inngjerdede skjøtselplanområdet på Spornes. På anmodning fra ornitologisk forening ble det her spart noen mindre seljetrær/busker som har liten verdi som sangerhabitat. I furuskogen og høyere trær er det bare kråke og enkelte troster som hekker. Det er nå betydelig mindre fuglesang i områder der undervegetasjon er fjernet.

Området har også en svært artsrik insektsfauna. Den 1.juni hadde SABIMA sin årlige artsregistrering. Vi var en gruppe på 10-15 personer med stor kunnskap om insekter og botanikk som leide en av de gamle boligene i Hove leir. Totalt ble det registrert ca. 700 plante- og dyrearter i denne delen av Raet nasjonalpark innen Hoveområdet. Nedenfor huset vi leide ble det registrert over 200 sommerfuglearter, med ulike krav til næringsplanter. Mange insekter har helt spesielle næringsplanter de er avhengige av, og rasingen av undervegetasjonen kan lokalt ha ødelagt viktige biotoper.

I tillegg har Hoves Venner kjørt mye av det de har hogd gjennom flisekutter. Den oppkuttete flisen er spredt på et utall stier og veier i området. Stiene blir etter en stund vanskelige å gå på når flisen brytes ned, særlig i fuktig vær, noe som fører til at nye stier stadig oppstår. Nykuttet flis fungerer også som barriere for marklevende insekter og smådyr. Selv store løpebiller er observert med problemer ved kryssing av flislagte stier.

Mye ved er tatt ut og solgt til inntekt for foreningen. I Naturmangfoldloven § 47 står det: *«Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren»*, det må bety at denne praksisen er i strid med loven. Flere døde trær, og dermed viktige insektbiotoper, har blitt fjernet med begrunnelse i sikkerhet for turgåere.

Fjerning av undervegetasjon har også ført til endrede lysforhold på bakken. Hogst, særlig av osp og selje, har ført til at det kommer opp et utall rotskudd på steder der det var skyggetålende vegetasjon. Et felt vi observert under artsregistreringen 1.juni hadde over 100 eksemplarer av orkideen nattfiol. Nå er dette feltet dekket av et tett oppslag av osp. Vegetasjonen som gjennom mange år var komme i balanse er nå ødelagt, noe som vil ta mange år å gjenopprette.

Skogen som nå er gjort åpen på store deler av Hoveområdet, har gjort det vanskelig for de rådyrene som lever der å finne skjul, hvile og mat.

2. Beiting

Som en del av en skjøtsesplan (NIBIO) for rullesteinsområdet på Spornes skulle geiter brukes for å beite ned oppslag av trær for å skape et ønsket åpent landskap. Dette skulle gjøres i inngjerdede felter. Imidlertid er geiter sluppet ut over hele Hovehalvøya (i hvert fall 2023). Dette førte til en voldsom nedbeiting av vegetasjonen flere steder, og mange karakteristiske planter som strandkvann og strandkål var snauspist. Geiter utenfor inngjerdingen ble sett på som et avvik fra skjøtsesplanen av NIBIO, mens nasjonalparkforvalteren henviste til gamle beiterettigheter, og ville bruke «sporadisk beite for å hindre gjengroing av engareal. Lett beitetrykk» jfr. artikkelen i Geita 6.4.2024. Er dette avklart med de som har gamle beiterettigheter? Nasjonalparkforvalteren betaler flere hundre tusen kroner i året for leie av geitene. En så stor sum burde vel vært ute på anbud. Er dette gjort? Eierne av geitene er samme person som har foretatt ureglementert maskinell hogst og rydding innen skjøtselsområdet på Spornes. Han har ingen beiterettigheter på Hove.

Det har også vært beiting (ikke i regi av nasjonalparkforvaltningen) på bl.a. Merdø og Store Torungen. Dette er øyer som er aktuelle i forbindelse med et prosjekt om gjenoppretting av bestander av apollosommerfugl og klippeblåvinge. Disse sommerfuglene har smørbukk som næringsplante, og denne har vært helt nedbeitet der det har gått sauer. Apollosommerfuglen var vanlig i Hove-Spornesområdet fram til midten av 1960-tallet, og man må også ha dette som bakgrunn i diskusjonen om beiting.

Entomologisk forening kom i sommer med i rådgivende utvalg (RU) for nasjonalparken. Vi ba da om at de siste 200 meterne med urørt undervegetasjon fra Hove leir og mot Spornes måtte spares, i det minste som et referanseområde. Det ser ut som nasjonalparkforvalteren har hørt på dette og gitt beskjed til Hoves Venner, men de har i øyeblikket virksomhet i områdene inn mot Hovekilen.

Vi ber om at all hogst og rydding i nasjonalparken stoppes øyeblikkelig før mer uopprettelig skade skjer, og inntil en faglig forsvarlig forvaltningsplan og godkjent skjøtsesplan foreligger.

Alle Statsforvaltere og verneområdestyrer

Trondheim, 07.11.2024

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2024/8934

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for statsforvalterne og verneområdestyrene - midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, samt SNO-ressurser i verneområder - 2025

Statsforvalteren kan i år innen 15. november sende inn et anslått totalbeløp for tiltaksmidler for 2025 (midler til naturrestaurering ikke inkludert) og på grunnlag av dette bli tildelt 25% av totalbeløpet allerede i tildelingsbrevet før jul. Elektronisk søknadssenter (ESS) skal som vanlig benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, og frist for innmelding i ESS er 10. januar 2025. Innmelding av behov for SNO-ressurs skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt.

Post 1420.31 – Tiltak i verneområder og naturrestaurering Nytt – statsforvaltere kan melde inn estimert totalbeløp innen 15. november 2024

Med referanse til oppfølging etter vårkonferansen for miljøverndirektørene og e-post fra Miljødirektoratet til embetene av 1. oktober, følger her informasjon om prøveordning for tidlig del-tildeling av tiltaksmidler. Prøveordningen gjelder kun for statsforvaltere og kommuner med delegert forvaltningsmyndighet. Ordningen gjelder ikke for restaureringstiltak over samme budsjettpost – her gjelder innmelding av behov for midler som før. Nasjonalpark- og verneområdestyrene skal melde inn og får behandlet sine behov for tiltaksmidler på samme måte som tidligere år.

For at statsforvalterne skal kunne starte opp forberedelser og tiltak som kan/bør ha oppstart tidlig på året i 2025, ønsker vi å tildele 25 % av innmeldt totalbehov allerede den 20. desember 2024, i tildelingsbrevet til statsforvalterne for 2025. Alle tiltak skal være i tråd med postformålet og strategien for bruk av midler til tiltak i verneområder. Vi ber om at statsforvalterne innen 15. november sender inn et realistisk anslag for totalbeløp for tiltaksmidler i 2025 – midler til naturrestaurering ikke inkludert. Anslaget sendes på e-post til post@miljodir.no og med kopi til vibeke.husby@miljodir.no

Nasjonalpark- og verneområdestyrene har i flere år meldt inn behov for midler til tiltak i ESS, på samme vis som statsforvalterne. De har på bakgrunn av innmeldingen fått en rammetildeling, med mulighet til å disponere midlene mellom innmeldte tiltak som er innenfor postformålet til kap./post 1420.31 i statsbudsjettet og er i tråd med strategien for bruk av midler til tiltak i verneområder. Vi legger nå opp til liknende prosedyre for statsforvalterne.

En ramme vil bli tildelt i februar 2025, på bakgrunn av hvilke tiltak som er godkjent/har fått status som OK i ESS. Dette vil gi en smidigere ordning for statsforvalterne og samtidig effektivisere arbeidet i direktoratet. Det vil ikke lenger være behov for å melde inn behov for omdisponering av tiltaksmidler, så lenge midlene benyttes på tiltak med status OK i ESS. Rapportering i ESS skal skje på slutten av året, på samme måte som før. Dette fordi vi trenger en nasjonal oversikt over bruken av tiltaksmidlene, med behov for å kunne ta ut nasjonale rapporter fra ESS til ulike formål. Naturoppdrag vil om ikke så lenge kunne gi ytterligere forenkling og effektivisering av oppgavene knyttet til både innmelding av behov for midler til tiltak og rapportering.

Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte innmeldingen. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

De miljørettslige prinsippene

De miljørettslige prinsippene (§§ 8 til 12) i naturmangfoldlovens kapittel II skal legges til grunn ved myndighetsutøvelse som berører naturmangfold. For at det skal komme frem tydeligere hvilke vurderinger som er gjort forut for søknader om midler til tiltak, skal forvaltningsmyndighetene synliggjøre vurderingene av miljørettsprinsippene ved innmelding av behov for midler til tiltak som kan berøre naturmangfold. Når en beslutning har utelukkende positiv effekt for naturmangfold, er det ikke nødvendig å bruke prinsippene. Vi ber om at det gis en kort oppsummering av vurderingen i merknadsfeltet ved utfylling av skjema i elektronisk søknadssenter og at eventuell utfyllende beskrivelse av vurderingene legges ved som vedlegg til tiltaket. Vurderingen etter prinsippene skal være forholdsmessig til tiltakets omfang og påvirkning på naturmangfoldet. I henhold til KLD sin veileder om naturmangfoldloven kapittel II, er det ikke nødvendig å henvise til hvert enkelt prinsipp, men vi ønsker at det kommer frem hvilke vurderinger som er gjort. Veilederen ligger på regjeringens nettsider [her](#) og Miljødirektoratets veiledning om miljørettsprinsippene finnes [her](#).

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur i økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap, åpent lavland, elver og innsjøer og marine naturtyper langs kysten, både innenfor og utenfor verneområdene. Restaurering er nødvendig for å stoppe tapet av naturmangfold og under dette virkninger av klimaendringene. Midlene skal benyttes til å gjennomføre restaureringstiltak, blant annet med grunnlag i *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)*. Statsforvalteren i Oslo og Viken og Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler fra post 1420.21 til styrket kapasitet hos Statsforvalterne knyttet til oppgaver på naturrestaurering. Vi gjør oppmerksom på at midlene til å styrke kapasiteten er begrenset.

Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder som er av et visst omfang, meldes inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Hvis tiltaket har mer karakter av skjøtsel, meldes det inn i skjemaet for *Tiltak i verneområder*.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og andre verneområder i sjø.

Alle innmeldte tiltak skal i tillegg til verneformålet være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtelsesplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2025 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til

slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes. Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som har kontrakt med SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier. Behov for midler til informasjonstiltak i slike prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag til informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Statsforvalteren kan for 2025 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger. Antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneomrader/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Vi har tidligere hatt en avtale for leveranse av verneskilt, underskilt og skiltstenger, men den har gått ut. Vi skal i gang med anskaffelse av ny avtale. Inntil videre er det fortsatt mulig å bestille hos Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

Innmeldinger av andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn behov for driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren".

Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan *ikke* dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS, i skjemaet *Behovsinnmelding statsforvalteren*.

Vi trenger å vite hva som er effekten av tiltak som settes inn, og det er derfor viktig med effektmåling av tiltak. Vi oppfordrer derfor forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i Naturoppdrag.

Ferdselstellere

Vi har frem til nå hatt et opplegg for ferdselstellere i verneområder der Miljødirektoratet besitter tellere, som fordeles til forvaltningsmyndighetene basert på behovsinnmelding. SNO lokalt har bistått med oppsetting og drift, samt ajourføring av databasen.

Erfaringene med dagens opplegg for ferdselstellere viser imidlertid at SNO bruker uforholdsmessig mye tid på oppfølging av tellere, og det er behov for å redusere SNO-bidraget grunnet begrensede ressurser. Dette betyr at forvaltningsmyndighetene kan forvente mindre SNO-bistand til tellere i felt. Vi er i ferd med å avklare opplegg for 2025, og vil komme med informasjon når dette er avklart.

For 2025 meldes behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere inn i ESS som før. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. I kostnadsfeltet skrives kr. 1. Det er ikke ønskelig at forvaltningsmyndighetene kjøper inn tellere selv ved bruk av tiltaksmidler.

Marint søppel

Det fins en egen tilskuddspost for tilskudd til tiltak mot marin forurensning (post 1420.71). Statsforvalteren kan oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke midler fra denne posten for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Opprydding av avfall langs elver, vann og innsjøer er også omfattet av ordningen. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS, i skjemaet *Tiltak i verneområder*.

Planlegging av verneområdearbeidet

Det er viktig å sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av oppdrag og oppfølging av bevaringsmål som SNO har ansvar for. Forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet skal

bruke Naturoppdrag, både i planlegging og gjennomføring av oppdrag i verneområdene.

Hovedpunkter i samhandlingen (se også tabell under):

- I tillegg til å bruke Naturoppdrag aktivt gjennom året, skal de årlige planleggingsmøtene omhandle verneområdearbeidet og være en arena for samhandling om utfordringer og prioriteringer kommende år
- Planleggingsmøtene mellom SNO og forvaltningsmyndighetene skal gjennomføres mellom 15. november og 15. desember. På forhånd bør det ha vært gjennomført formøter mellom saksbehandler hos forvaltningsmyndigheten og lokalt SNO hvor man går mer detaljert gjennom rapportering og nye fremtidige oppdrag
- Forslag til oppdrag for kommende år skal legges inn av forvaltningsmyndigheten i Naturoppdrag senest 1 uke før planleggingsmøtet. Forvaltningsmyndigheten kan også legge inn oppdrag ved behov gjennom året
- Alle oppdrag som er utført inneværende år skal være godt og tilstrekkelig dokumentert i Naturoppdrag av utføreren senest en uke før planleggingsmøtet. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur
- Endelig frist for innlegging av oppdrag for kommende år, er 10. januar.
- Ved innlegging av oppdrag i Naturoppdrag hvor SNO settes som ansvarlig, skal det som utfører settes inn navnet på *Naturoppsyn* som er oppgitt i Naturoppdrag. Alle verneområdene skal ha et SNO-navn som *Naturoppsyn*. Hvis det ikke ligger inne Naturoppsyn, lar en utfører stå tom
- SNO vil etter 10. januar ta endelig stilling til om oppdraget kan tas eller skal avvises. Hvis oppdraget tas, blir det vurdert om utfører skal endres eller ikke. Eventuell endring gjøres av SNO lokalt som del av egen planlegging
- Endelig frist for avklaring av oppdrag, settes til 15. mars, men det skal tilstrebes å ha dette klart så tidlig som mulig
- Forvaltningsmyndighetene har hovedansvar for behov og oppdrag, mens SNO bruker observasjon, med eller uten krav til oppfølging, samt installasjon for å registrere det som oppdages/registreres i felt. Forvaltningsmyndigheten må deretter vurdere om det skal genereres behov eller oppdrag utfra SNO sine innlagte observasjoner og installasjoner.

SNO er selv ansvarlig for å planlegge og prioritere og er økonomisk ansvarlig ved gjennomføring av egne tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er allikevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Det jobbes med å få på plass en egen funksjon i Naturoppdrag, hvor forvaltningsmyndigheten i samråd med SNO må legge inn ønsket tilsynsfrekvens for alle verneområder. I dag har mange embeter en egen plan for dette, og inntil den nye funksjonen i Naturoppdrag blir tilgjengelig, må

denne planen brukes. Ordinært tilsyn i verneområdene skal ikke legges som oppdrag i Naturoppdrag.

Oppdrag knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de eventuelt legges inn som oppdrag til SNO.

Tabelloversikt over viktige frister og gjøremål.

Hva skal gjøres?	Hvem gjør det?	Når skal det gjøres?	Kommentar.
Formøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	Senest en uke før planleggingsmøtet	Gjennomgang av gjennomførte og kommende oppdrag. Forvaltningsmyndighet arrangerer
Opprett forslag til kommende års oppdrag i Naturoppdrag	Forvaltningsmyndighet	Senest en uke før planleggingsmøtet	
Dokumenter alle oppdrag utført inneværende år i Naturoppdrag	Utfører	Senest en uke før planleggingsmøtet	Også tiltak knyttet til "Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)" og andre naturrestaureringsoppgaver. Om utfører ikke har tilgang til Naturoppdrag skal ansvarlig dokumentere oppdraget
Planleggingsmøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	15. november til 15. desember	Forvaltningsmyndighet arrangerer
Opprett alle oppdrag for kommende år i Naturoppdrag	Forvaltningsmyndighet	Senest 10. januar	Oppdrag til SNO skal være knyttet til en utfører
Siste frist for å avvise oppdrag i Naturoppdrag	Lokalt SNO	Senest 15. mars	Avviste oppdrag skal ha " <i>Ingen utfører</i> ". Godtatte oppdrag skal ha riktig <i>Utfører</i>

Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Midler til tiltak i verneområder* og *Midler til naturrestaurering* fra og med 20. november 2024.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Det ligger to ulike skjemaer i ESS for innmelding av behov for midler til tiltak på post 1420.31 – ett for *Midler til tiltak i verneområder* og ett for *Midler til naturrestaurering*. Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering i ett av skjemaene.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Ethvert tiltak som meldes inn skal kun ha én økonomisk ansvarlig.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2025. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger senere på året, meldes behov inn på e-post til:

Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet

Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer.

Frist for forvaltningsmyndigheten for å melde inn behov for midler i ESS og behov for SNO-ressurs (som utfører) i Naturoppdrag, er **10. januar 2025**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>
Naturoppdrag: <https://naturoppdrag.miljodirektoratet.no/>

Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2025, økonomirapportering pr 1. november og endelig årsrapport pr. 31. des. 2025. Samtidig med endelig årsrapportering skal det også rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet, se mailadresser over. Det kan da frigjøres tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Statens naturoppsyn

Vedlegg:
Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025

Kopi til: Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiene, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

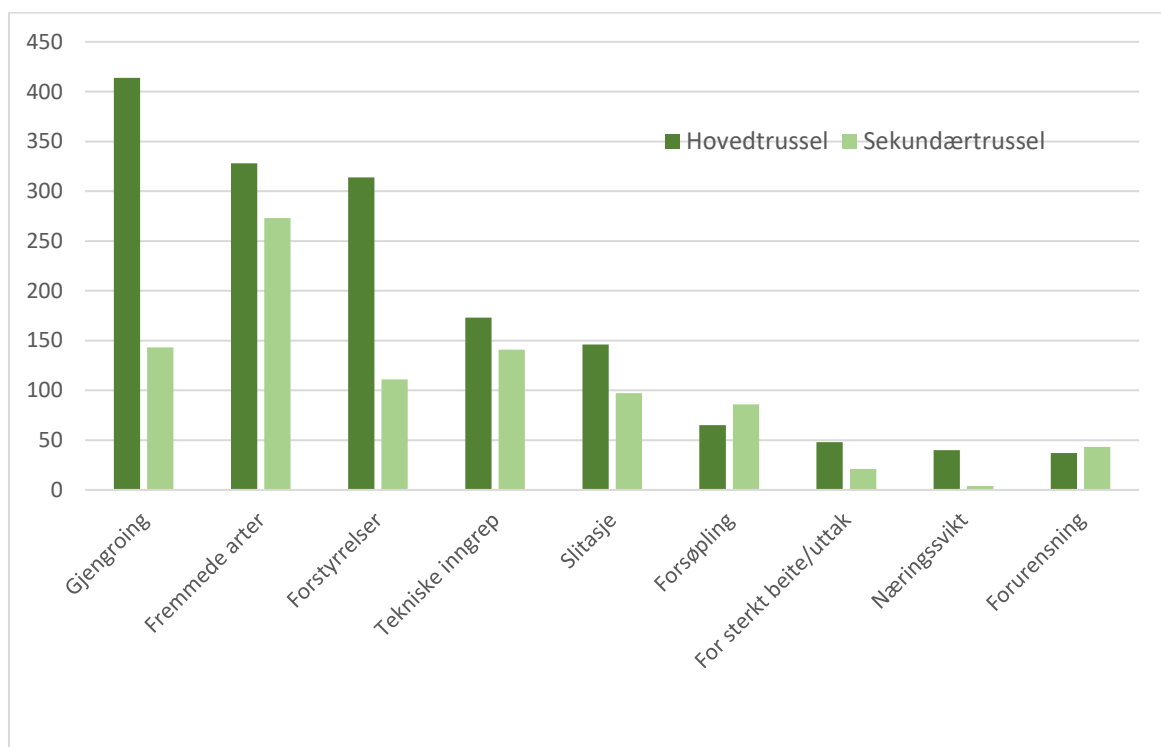
Tiltak skal være forankret i en skjøtts- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/7187-0 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 08.11.2024

Svar på søknad om Sankthansbål på Brekka - Tromøy - Raet np

Jeg viser til søknad om arrangement på Sankthansbål på Røykpynten.

Vedtak

Forvalter innvilger etter delegert myndighet fra Raet nasjonalparkstyre med hjemmel i forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner, Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632), tillatelse til ny Sankthansbålplass på Brekka ved Røykpynten.

Forvalter innlemmer dette i forvaltningsplanen ved revidering.

Raet nasjonalparkstyre fastsetter følgende kriterier for sankthansbål:

- Sankthansbål skal alltid bestå av rene bålmaterialer som ikke forurenses.
- Sankthansbål skal være i trygg avstand til vegetasjon og overholde varsler om brannfare /bålforbud.
- Bygging av bålet bør ikke starte før inntil en uke i forkant av St. Hans, dvs. f.o.m. 16. juni.
- Sankthansbål skal ha tilstrekkelig tilsyn og ryddes opp i etterkant. Skjemmende rester bør fjernes senest 2 dager etter Sankthans.
- De som deltar i oppbyggingen av sankthansbålet/ organisering av felles sankthansbål er også ansvarlig efor opprydding i etterkant.
- Sankthansbål bør så langt mulig legges på jord eller sand. Der sankthansbål er etablert på svaberg så skal bålet alltid legges på samme sted.
- Sankthansbålet bør markeres med en ytre perimenter, for eksempel en ramme av stål. Bålplassen kan med fordel fylles med sand for å redusere skade på svaberg

Saksopplysninger

Nasjonalpark Raet
Landskapsvernområde Søm

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Torunn Liltvedt søker på vegne av grunneierne på Brekka om å få oppført deres sankthansbål plass som har vært brukt i flere tiår. Som reserve søker de om sankthansbål på Røykpynten.

Koordinater

N: 6494966.72

Ø: 142600.04

Verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.*

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

(...)

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Friluftsliv og arrangementer er omtalt i § 7

§ 7. *Ferdse og friluftsliv* 9.-11.ledd

Det skal vises særlig varsomhet ved bålbrekking og bruk av grill, slik at det ikke oppstår brannfare eller skade på vegetasjon, svaberg og rullestein. I områder med anlegg tilrettelagt for bål og grill skal disse benyttes.

Breking av hogstavfall etter rydding i forbindelse med skjøtsel kan skje i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Det kan i forvaltningsplan fastsettes steder hvor sankthansbål er tillatt.

Naturmangfoldsloven

Etter § 7 i naturmangfoldsloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Forvaltningsplan

Gjeldende utkast til forvaltningsplan har ikke med noen liste med sankthansbål, men revidert plan som er inne til godkjenning har med en liste over steder samt reviderte vilkår (gjengitt ovenfor). Fra utkastet:

St. Hans-bål:

Forvaltningsmyndigheten kan vurdere å gi dispensasjon for St. Hans bål på steder med tradisjon for dette, dersom det ikke er fare for skade på verneverdiene. Bålet skal alltid bestå av rene bålmaterialer som ikke forurenses, og det må sørges for tilstrekkelig tilsyn og opprydding. Bygging av bålet bør ikke starte før inntil en uke i forkant av St. Hans, dvs. f.o.m. 16. juni. Skjemmende rester bør fjernes senest 2 dager etter St. Hans.

❖ Godkjente steder for St. Hans-bål:

Liste fra tidligere vedtak som er tatt med i ny plan

Sted	Koordinater UTM 32N	Kategori
Gjervoldsøy	POINT(483895.18116501 6474201.0464944)	Sankthansbål
Ø Breidbukta, Havsøya	POINT(487080.16524628 6475654.4180368)	Sankthansbål
Hove	POINT(489791.11391316 6477263.0930018)	Sankthansbål
Sandum	POINT(490621.20578526 6478554.9994193)	Sankthansbål
Bjelland	POINT(493300.56562804 6479518.1642039)	Sankthansbål
Botne	POINT(493566.18911226 6480532.9699923)	Sankthansbål
Skare	POINT(495363.76936133 6483345.1578594)	Sankthansbål
Speken	POINT(507830.69792489 6498583.4923443)	Sankthansbål
Spornes	POINT(491609.56324477 6478183.4011653)	Sankthansbål
Kvernskjær	POINT(503695.86462648 6493231.3790136)	Sankthansbål
Randviga	POINT(482143.48063123 6470668.4427003)	Sankthansbål
Hasseltangen	POINT(483881.43023851 6472567.7053595)	Sankthansbål
Gjessøya	POINT(489088.37475359 6477198.6581347)	Sankthansbål
Langerumpa	POINT(488424.59740984 6476685.6190722)	Sankthansbål
Tømmerstø (upresis)	POINT(493207.89330827 6480847.7806931)	Sankthansbål
Vestre Flatskjæra	POINT(509065.00000000 6500087.0000000)	Sankthansbål

Vurderinger

Det er allerede en god del sankthansbålplasser i/ved nasjonalparken, og på utsia på Tromøy er det blant annet på Spornes og på Bjelland. Imidlertid er det knyttet lokale tradisjoner til hver enkelt plass og det betyr ofte mye for lokalbefolkning. Derfor er det også åpnet for dette i verneforskriften.

Det er forvalters vurdering at en fastsetting av faste plasser der det er tillatt med sankthansbål etter kriteriene i forvaltningsplanen vil redusere antallet nye bålplasser samt bidra til en samling av total belastning på noen få utvalgte steder. Mange lokaliteter har allerede betydelig skade på svaberg, og da er det bedre å opprettholde disse bålplassene fremfor at lokalbefolkningen finner nye plasser i nærheten. En opptegning /oversikt som også tar med sankthansbål utenfor kan bidra til færre nyetableringer og redusert press på sankthansbålene i verneområdet.

Prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8) anses ivaretatt ettersom områdene er godt kartlagt, føre-var-prinsippet (§ 9) tillegges liten vekt ettersom dette er en allerede forhåndsgitt vurdering av tillatelse jf verneforskrift, prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10) anses som begrenset ettersom det er satt vilkår og omfanget er avgrenset, prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12) forutsetter ivaretatt av de som står ansvarlig for sankthansbålene og ved at vilkårene følges opp. SNO vil sjekke bålplasser i dagene før sankthans.

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:

Torunn Liltved
Statens naturoppsyn
Kristiansand

Utdalsdokka 8
Miljødirektoratet, postboks 5672
TORGARDEN

6885 Årdalstangen
7485 TRONDHEIM

Kopi til:

Arendal kommune

Postboks 123

4891

GRIMSTAD

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

frwen@online.no

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/8410-0 432.3

Deres ref.

Dato 12.09.2024

Svar på søknad om dronetrying i Nasjonalparken

Jeg viser til søknad om å benytte drone i Raet nasjonalpark i forbindelse med filming av båtvrakregistrering/kartlegging. Søknaden er innvilget med vilkår.

Vedtak

Forvalter, med delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde, innvilger med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 dispensasjon for flyving med drone i Raet nasjonalpark i forbindelse med kartlegging og registrering av båtvrak utenfor Havsøya i perioden 30.august til 10.september.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår:

- Dispensasjonen er gyldig i 30.august til 10.sept 2024.
- Det skal tas hensyn til fugl og tilpasse filmingen til å redusere stress.
- Dersom fugl/dyreliv blir forstyrret ved skinnangrep eller uro, skal filmingen umiddelbart opphøre.
  - Droneoperatør skal alltid befinne seg utenfor ferdselsforbudsområdet eller minst 50 meter fra land dersom dette gjøres fra båt.
- Det kan samlet flys med drone 3 ganger per lokalitet i tidsrommet
- Interne retningslinjer skal følges for å ivareta personvern, støy og forstyrrelse av dyreliv /miljø
- Alle må ha godkjent droneoperatørsertifikat og lisens.
- Alle funn skal rapporteres skriftlig tilbake til rett forvaltningsinstans (AFK for kulturminner) slik av vi kan bruke det i forvaltning og formidling.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Fredrik Wendel søker om tillatelse til å fly med drone i et område utenfor Havsøya tidlig i september (værvhengig) i perioden 30.august til 10.september.

Teamet ønsker å filme båten i området der kartleggingen av vrak foregår som en dokumentasjon. Vraket som skal undersøkes ligger utenfor Havsøya, ca 100 meter fra land. Filmingen vil skje i relativt lav høyde, kanskje opp til 50 m, og over et tidsrom på max. 15 minutter.

Båten det gjelder er MS Hugin, et ROV fartøy eid av Telemark Teknologipark. Prosjektet er ledet av Fredrik Søreide, PhD fra NTNU. Det er også deltakere fra Sjøfartsmuseet, og lokal dykker fra Sørlandsdykk. Denne gruppen samarbeider med Green-Bay Project.

Dronepiloten er fotograf Arnt Mollan, Mollan Media, lisens NORPPZ2J9MA7WPW5, drone Mavic 3 Pro. Det skal sendes på NRK.

Verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

§ 7.Ferdsel og friluftsliv

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner på land og i sjø.

I sone A med unntak av Tromlingene er det i perioden fra og med 15. april til og med 15. juli forbud mot all ferdsel på land og i sjø nærmere enn 50 meter fra land.

(..)

Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632) og tilhørende utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde har ikke hjemmelsgrunnlag for tillatelse til drone.

Verneforskriften § 10. Forbud mot forurensing og støy, 3. ledd lyder: Unødvendig støy er forbudt. Bruk av motordrevet modellfly o.l. er forbudt. Forbudet gjelder ikke bruk av motordrevne hageredskaper i tilknytning til fritidsboliger.

Bruk av drone omfattes av denne bestemmelsen. Det kan gis en dispensasjon etter naturmangfoldloven §48 som er hjemlet i verneforskriften § 11.

Naturmangfoldloven

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Etter § 7 i naturmangfoldsloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurdering

Verneverdiene som er mest relevante i forhold til droneflyging og ferdsel i omsøkte område er relatert til sjøfugl. Nasjonalparken har flere svært viktige hekkelokalteter med sjøfugl, i tillegg til viktige overvintringsområder og rasteområder for trekkfugl. Derfor er det gitt ferdselsforbud på de viktigste hekkekoloniene og et generelt forbud mot støy og modellfly (drone) i Raet nasjonalpark. Området rundt Havsøya er avklart med SNO å ikke være sårbart på denne tiden av året.

Det kan vurderes en dispensasjon til bruk av drone inkl landinger etter nml § 48, og vilkårene om at det ikke strider mot vernevedtakets formål eller ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig må være oppfylt. Feil bruk av drone kan påvirke verneverdiene i form av dyrelivet betydelig, og kan også stride mot formålet om å ta vare på sjøfugler og deres hekkeområder jf verneforskriften § 1 første og annet ledd. Generelt er bruk av drone noe som vurderes svært strengt.

Kunnskapsgrunnlaget (nml. § 8) om sjøfugl er etablert gjennom jevnlig registreringer av hekkeområder, kartlegginger og innrapporterte funn i artsdatabanken. Hekkeområdene er jevnlig registrert og vi har nokså god oversikt over viktige trekk/ rasteområder. Det er viktig å huske på at sjøfugl opplever en drone som en rovfugl som henger i luften på jakt etter et bytte, og denne typen trussel kan føre til at foreldrene opplever økt stress og eventuelt forlater egg/unger. Det er dermed av avgjørende betydning at de som flyr drone har inngående kjennskap til fuglers adferd. Flere studier har vist at selv dyr som ikke viser ytre stresspåvirkning har hevet stressnivå (hormoner og hjertefrekvens).

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt og føre-var-prinsippet tillegges noe vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning (støy og forstyrrelse) som følge av droneflyging har vi p.t. ikke oversikt over. Vi antar at det pågår en del flygning uten at det er omsøkt, men har ikke vurdert dette som et stort problem i nasjonalparken så langt. Imidlertid er nær sagt alle tillatelsene gitt med strenge restriksjoner på avstand til hekkede fugl, både Sone A og andre lokaliteter.

Antallet turer bør avgrenses for å redusere samlet belastning. Forvalter vurderer at det må tas spesielt hensyn til sjøfugl for å redusere forstyrrelsen så langt mulig, dette kan sikres gjennom vilkår.

I dette tilfellet vil undersøkelsen bidra til et økt kunnskapsgrunnlag om kulturminner i sjø, noe som kan styrke forvaltningen dersom funn gjøres tilgjengelig. Forvalter legger derfor til grunn at ulempene vil oppveies av økt kunnskap gjennom kartleggingen (nml. § 10).

Konklusjon

Forvalter tilrår at det gis dispensasjon for drone med vilkår.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

**Raet
nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

Tommy Olsen

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/9868-0 432.3

Deres ref.

Dato 08.11.2024

Svar på søknad - Raet nasjonalpark - Arendal - Hove - nordisk mesterskap i RC crawling 2025

Jeg viser til søknad om arrangement på Spornes 6.-9. juni 2025 mottatt 11.10.2024

Vedtak

Forvalter innvilger etter delegert myndighet fra Raet nasjonalparkstyre med hjemmel i forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner, Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632), § 7 femte og sjette ledd tillatelse til arrangementet Nordisk mesterskap i RC crawling på Spornes i 2025.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

- Opprigg og nedrigg i tidsrommet 5.juni kl 0800 til 10.juni kl 2000.
- Ingen skade svaberg tillates. Løypa skal markeres med kritt eller midleritidege markører. Noe slitasje på vegetasjon må påregnes.
- Alle tre omsøkte områader kan benyttes, men vær obs på kulturminner (se kartutsnitt). Aktivitet som forstyrrer løsmasser tillates ikke på lokasjoner med gravrøys.
- Nødvendige installasjoner og sytemer for søppelhåndtering og toaletter forutsettes etablert utenfor verneområdet, for eksempel på skytebanen eller p-plass Spornes i dialog med grunneier.
- Det skal gis informasjon om at arrangementet er i Raet nasjonalpark og at man ber om hensynsfull adferd i verneområdet.
- Bålbrenning på svaberg er ikke tillatt.
- Engangsgriller er ikke tillatt.
- Brannmyndighetene avgjør om det kan fyres bål ved skogbrannfare.
- Øvrig ferdsel i området skal ikke hindres
- Hele området benyttet av arrangementet skal ryddes i etterkant.

Andre tillatelser kan være nødvendig, for eksempel fra grunneier. Denne tillatelsen gjelder kun etter verneforskriften.

Klage

Vedtaket kan påklages av parter i saken og andre som har rettslig klageinteresse jf forvaltningsloven § 28. Klagefristen er tre uker jf fvl § 29. Klagen skal sendes til Raet nasjonalparkstyre som vil behandle den før eventuell endelig avgjørelse hos Miljødirektoratet.

Saksgrunnlag

RC klubb (Agder) ved kontaktperson Tommy Olsen søker om tillatelse til å holde Nordisk mesterskap i RC crawling på Spornes 6.-9.juni 2025.

Løypa går i sin helhet i naturterreng, og det kjøres primært på svaberg. Bilene er elektriske og veier ca 2-3 kg. De kjører ca 1-4 km /h. Det er ingen støy fra arrangementet. Det kommer anslagsvis mellom 30-50 deltagere fra norden.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.*

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

(...)

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Friluftsliv og arrangementer er omtalt i § 7:

§ 7.Ferdsl og friluftsliv

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner på land og i sjø.

(...) Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

Større arrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til større arrangementer når det ikke er i strid med verneformålet.

(...)

Det skal vises særlig varsomhet ved bålrensning og bruk av grill, slik at det ikke oppstår brannfare eller skade på vegetasjon, svaberg og rullestein. I områder med anlegg tilrettelagt for bål og grill skal disse benyttes.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldsloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fattar vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Forvaltningsplan

Arrangementer kan søkes om i tråd med retningslinjer i gjeldende forvaltningsplan for Raet Nasjonalpark:

Arrangementer:

Hva er et arrangement?

Et arrangement kan være en forestilling, en konsert, en festival, et stort møte, et idrettsstevne/leir eller lignende. Det er med andre ord mange typer arrangementer. Et arrangement, uansett hvilken type arrangement det er, har gjerne noen fellestrekk og det mest sentrale fellestrekket er: Arrangøren ønsker å samle flere mennesker, på et eller flere steder, og disse menneskene skal delta eller oppleve noe sammen. Ofte vil arrangementer avhenge av en form for tilrettelegging; informasjon/skilting, søppelhåndtering, midlertidige installasjoner osv.

Krav til arrangementer

Arrangementer skal være kortvarige og ikke legge unødige beslag på, eller vesentlig hindre andre besøkende i nasjonalparken. Fare for forsøpling, slitasje støy og forstyrrelse vil også være avgjørende for om et arrangement kan gjennomføres.

Arrangøren skal alltid ha en ansvarlig søker som står ansvarlig for at vilkår til dispensasjonen følges opp før, under og etter arrangementet.

Flerårige tillatelser

Unødvendig regulering og kontroll av aktiviteter skal unngås. Faste arrangementer bør derfor kunne få flerårige tillatelser hvis det ikke oppstår konflikter i forhold til naturmiljøet.

Arrangementer som alltid krever tillatelse

Ofte vil det være en sammenheng mellom omfanget av den organiserte aktiviteten og faren for skade på naturmiljøet. Følgende typer arrangementer krever alltid tillatelse:

- Grupper med minst 100 deltagere. Skoleklasser på tur omfattes normalt ikke av denne regelen.
- Arrangementer med færre enn 50 deltagere, når aktiviteten planlegges gjennomført minst tre ganger pr. år på samme sted. Alminnelig turaktivitet i mindre grupper i regi av familie og venner krever likevel ikke tillatelse etter denne regelen.
- Arrangementer som har behov for midlertidige installasjoner som f.eks.: telt, skilt, gjerder, søppelhåndtering osv.
- Teltleirer med minst 10 telt.

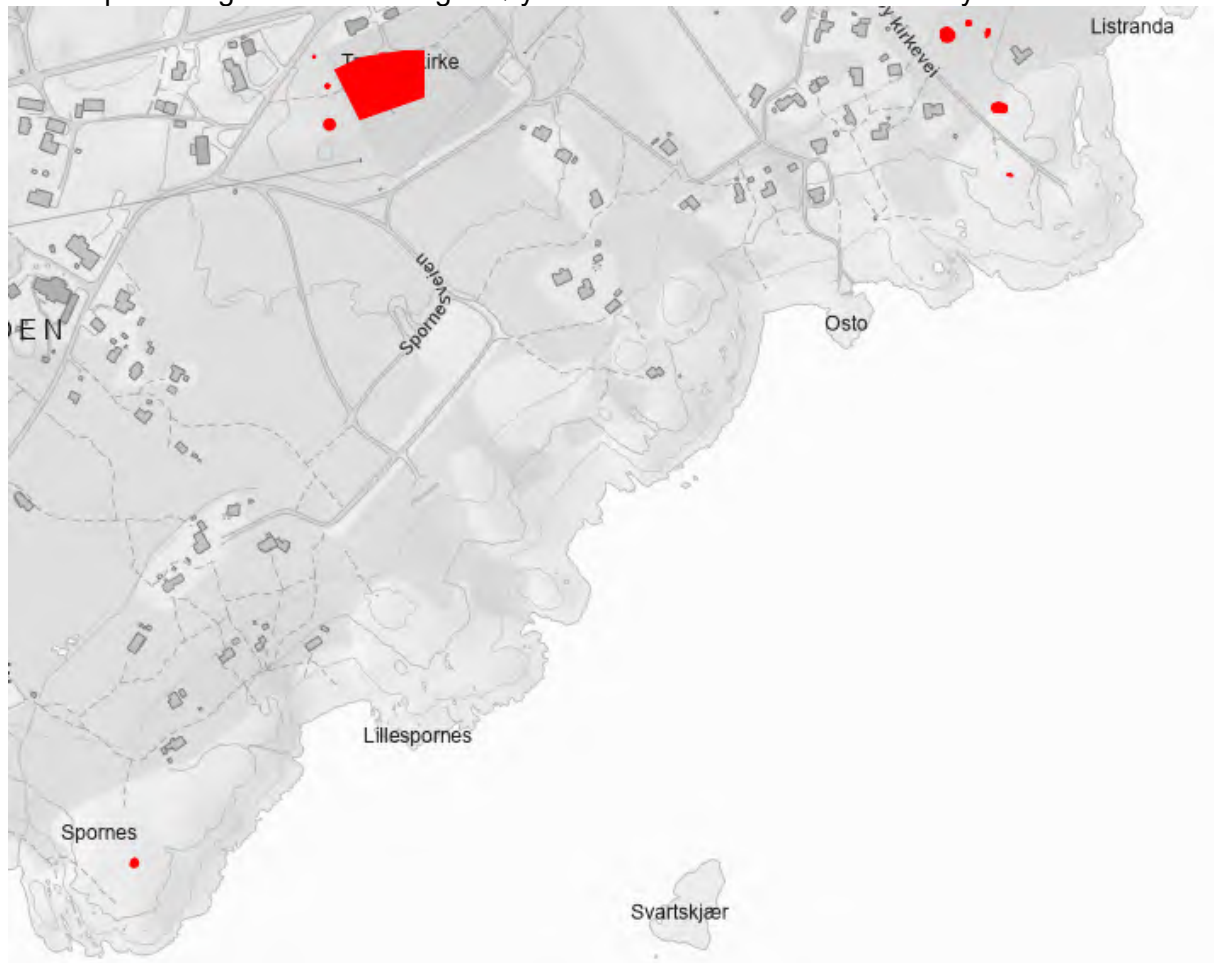
Vurdering

Dette er et mindre arrangement med et moderat antall deltakere og ukjent antall tilskuere, og forvlater vurderer at det krever en tillatelse fra forvaltningsmyndigheten jf verneforskriften §7.

Spornes er et mye brukt turområde på sommeren, og det er godt opparbeidet med fasiliteter adkomst via opparbeidet vei og tilgang på parkeing- særlig på skytebanen.

Tidsrommet for den omsøkte aktiviteten er midt i hekkesesong og en svært sårbar periode for fuglelivet i nasjonalparken, men Spornesfjellene er ikke vurdert å være et viktig område for hekkende sjøfugl.

Både Spornes og Liknausen har gravrøyser der det ikke er tillat med forstyrende aktiviteter.

Arrangementet vurderes ikke å være i strid med verneformålet.

Kunnskapsgrunnlaget (jf nml § 8) vurderes som tilstrekkelig da området er godt kartlagt og undersøkt, og føre-var-prinsippet tillegges ikke vekt i vurderingen (nml. § 9).

Samlet belastning av arrangement i nasjonalparken er økende, men gjennom dialog med arrangører søkes disse lagt til mindre sårbare deler av nasjonalparken og dermed i mindre grad belastende på dyre- og plantelivet. Økosystembelastningen ved en gjennomføring av det omsøkte aktiviteten anses som liten (nml. § 10).

§ 12 i nml. vurderes ivaretatt med vilkår i tillatelsen om forsvarlig drift og opprydding. Eventuelle kostnader ved miljøforringelse, skal bæres av tiltakshaver, jf. nml. § 11.

Dette innebærer at tiltakshaver må stille med gode sikringstiltak mot brann og forsøpling/forurensning.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at det gis dispensasjon som omsøkt med vilkår.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 Raet.jpg
- 2 Søknad - Raet nasjonalpark - Arendal - Hove - nordisk mesterskap i RC crawling 2025

Fra: Tommy Olsen[tols4x4@gmail.com]
Sendt: 11.10.2024 10:46:56
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie;Postmottak
SFAG[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no;sfagpost@statsforvalteren.no]
Tittel: Arrangement i Raet nasjonalpark 6-9. Juni 2025

Hei

Vi ønsker å avholde Nordisk mesterskap i RC crawling i raet nasjonalpark 6-9. Juni 2025

Jeg representerer en klubb som driver med crawling med fjernstyrte biler, bilene er små (ca 30 cm lange og veier rund 2-3 kg) lydløse (elektriske) og saktegående (ca 1-4km/t

Se video

[RC Crawler Worlds Final Winning Run 2.2 M - Jake Wright! \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

(Det er ingen musikk på arrangementene ;-))

Bilene setter ingen spor, banene blir markert med tennisballer, og det eneste som er synlig etter oss, er noen krittmerker på fjellet der tennisballene har stått, om nødvendig kan vi vaske disse bort. Arrangementet krever overhodet ingen tilrettelegging eller inngrep av noe slag

Hove har helt unike lokasjoner for slike konkurranser, så vi håper dette er mulig.

Vi legger på ingen måte beslag på noen område, så turgåere kan selvsagt bevege seg uhindret rundt der vi kjører.

Se vedlagt kartutsnitt, det er tatt med 2 aktuell områder, vi ser for oss å kjøre kun på 1 muligens 2 av disse, vi tar med 3 for å være fleksible for eks for sterk vind på de mest vindutsatte omådene.

Se vedlagt kartutsnitt

Gult område er pri 1, Oransj område er pri 2, blått område er pri 3

Vi forventer mellom 30 og 50 deltagere fra hele Europa.

Flott om jeg får et kjapt svar, da vi allerede er seint ute med informasjon til de som skal delta Om noe er uklart så er det bare å spørre, jeg er også tilgjengelig på tlf 94141987

Base blir sannsynligvis Arendal Herregård der de fleste tilreisende deltagere vil bo, men vi vil tilgjengeliggjøre andre overnattingsmuligheter i området så folk kan velge selv

MVH

Tommy Olsen

Norges Badstulaug

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/9795-0 432.3

Deres ref.

Dato 09.10.2024

Svar på søknad Badstufest 2024 på Hove

Jeg viser til deres søknad om arrangementet Badstufest på Hoveodden.

Forvalter har fattet vedtak i saken etter delegert myndighet fra Raet nasjonalparkstyre. Søknaden er innvilget med vilkår.

Vedtak

Etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir forvalter tillatelse til arrangementet Badstufest 2024 helgen 11.-13.oktober 2024 etter søknad med hjemmel i Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632), § 7 femte og sjette ledd. Det gis tillatelse til motorisert ferdsel etter verneforskriften § 9 fjerde ledd c).

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår:

- Arrangementet skal gjennomføres som omsøkt i tidsrommet 11.10.24 og 13.10.24
- Opprigg og nedrigg kan gjennomføres i tidsrommet 10.10.24 og 14.10.24..
- All parkering forgår utenfor verneområdet.
- Oppsett av badstuer og annet utstyr skal gjennomføres uten skade på terreng eller vegetasjon.
- Øvrig ferdsel i området skal ikke hindres unødig.
- Hele området benyttet av deltakere og publikum skal ryddes i etterkant.
- En enkel rapport som oppsummerer arrangementet skal sendes til nasjonalparkstyret v/forvalter i etterkant.

Klage på vedtak

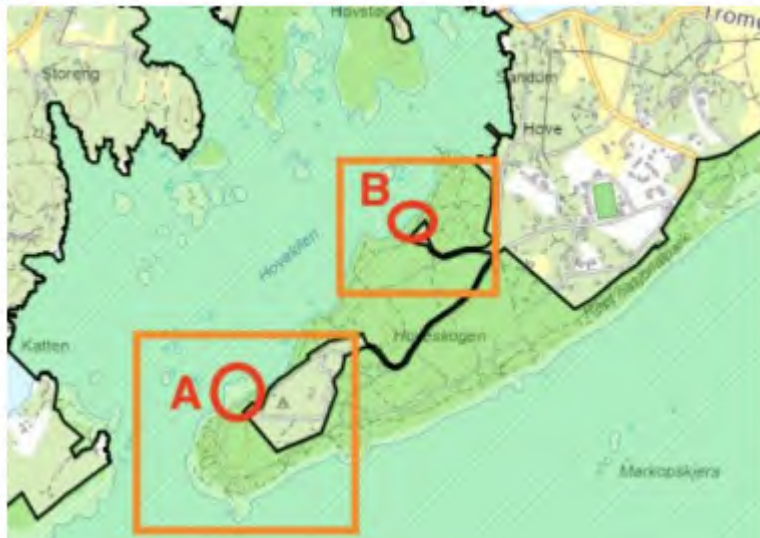
Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre

Saksopplysninger

Norges Badstulaug søker om å få arrangere Badstufest på Hove den 11.01.24- 13.10.24. Arrangøren samarbeider med ulike basduaktører i regionen. En festival som vil sette fokus på badstu som aktivitet og kultur.

Arrangøren påregner ca 200 deltakere som vil benytte verneområdet til deler av festivalen, De søker om motorisert ferdsel for transport og utplassering av 4 mobile badstuer. All transport/plassering vil være i områder der bilkjøring er mulig. Badstuene vil stå utplassert på to lokasjoner, angitt som Strandhuset og Hoveodden.

Kontaktperson er Stig Arild Pettersen, mobil 98622260.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

- I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.
- I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.
- I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av

naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Ferdsløp og friluftsliv er regulert i § 7, her femte og sjette ledd:

Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

Større arrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til større arrangementer når det ikke er i strid med verneformålet.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Forvaltningsplan og retningslinjer

Retningslinjer for arrangementer (fra Utkast til forvaltningsplan) sees nedenfor.

Arrangementer:

Hva er et arrangement?

Et arrangement kan være en forestilling, en konsert, en festival, et stort møte, et idrettsstevne/leir eller lignende. Det er med andre ord mange typer arrangementer. Et arrangement, uansett hvilken type arrangement det er, har gjerne noen fellestrekk og det mest sentrale fellestrekket er: Arrangøren ønsker å samle flere mennesker, på et eller flere steder, og disse menneskene skal delta eller oppleve noe sammen. Ofte vil arrangementer avhenge av en form for tilrettelegging; informasjon/skilting, søppelhåndtering, midlertidige installasjoner osv.

Krav til arrangementer

Arrangementer skal være kortvarige og ikke legge unødig beslag på, eller vesentlig hindre andre besøkende i nasjonalparken. Fare for forsøpling, slitasje støy og forstyrrelse vil også være avgjørende for om et arrangement kan gjennomføres.

Arrangøren skal alltid ha en ansvarlig søker som står ansvarlig for at vilkår til dispensasjonen følges opp før, under og etter arrangementet.

Flerårige tillatelser

Unødvendig regulering og kontroll av aktiviteter skal unngås. Faste arrangementer bør derfor kunne få flerårige tillatelser hvis det ikke oppstår konflikter i forhold til naturmiljøet.

Arrangementer som alltid krever tillatelse

Ofte vil det være en sammenheng mellom omfanget av den organiserte aktiviteten og faren for skade på naturmiljøet. Følgende typer arrangementer krever alltid tillatelse:

- Grupper med minst 100 deltagere. Skoleklasser på tur omfattes normalt ikke av denne regelen.
- Arrangementer med færre enn 50 deltagere, når aktiviteten planlegges gjennomført minst tre ganger pr. år på samme sted. Alminnelig turaktivitet i mindre grupper i regi av familie og venner krever likevel ikke tillatelse etter denne regelen.
- Arrangementer som har behov for midlertidige installasjoner som f.eks.: telt, skilt, gjerder, søppelhåndtering osv.
- Teltleirer med minst 10 telt.

Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget (jf nml § 8) vurderes som tilstrekkelig og føre-var-prinsippet tillegges ikke vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning av arrangementer i nasjonalparken generelt og på Hoveodden spesielt, er godt dokumentet, men man har ikke vurdert dette som et stort problem i nasjonalparken så langt (nml. § 10). Ved stor pågang i arrangementer i enkelte områder må man ta belastning og eventuell fortrenning av andre gjester opp til vurdering.

Konklusjon

Forvalter gir tillatelse til arrangementet som omsøkt med vilkår

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Kopi til:

HOVE DRIFTS- OG UTVIKLINGSSELSKAP AS	Hoveveien 100	4818	FÆRVIK
Arendal kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL

Arkivsaksnummer: 2024/9470-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 07.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	36/24	15.11.2024

Søknad om utsetting av apollosommerfugl i Raet NP

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 dispensasjon for utsetting av regionalt innsamlede og oppavlete individer av arten apollo i restaureringsøyemed. Tiltaket inngår som en del av forskning på restaurering/reetablering av utgåtte arter.

Tillatelsen er gitt for 5 år, men kan utvides etter delegert myndighet til forvalter med ytterligere 5 år dersom man ikke ser negative effekter av tiltaket. Tillatelsen omfatter hele verneområdet.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir tillatelse med hjemmel i verneforskriften § 5 fjerde ledd tillatelse levende fangst med det formål å drive bestandsovervåkning og forskning i Raet nasjonalpark.

Tillatelsen er gitt for 5 år, men kan utvides etter delegert myndighet til forvalter med ytterligere 5 år dersom man ikke ser negative effekter av tiltaket. Tillatelsen omfatter hele verneområdet.

Tiltaket kan gjennomføres på følgende vilkår:

- En enkel rapport med status skal sendes inn årlig.
- Alle funn skal registreres hos Artsdatabanken.
- Informasjon fra forskning og bestandsovervåkning skal gjøres tilgjengelig for formidling i nasjonalpark/besøkssenter.
- Alle arter skal være lokalt innhentet og finnes naturlig (har vært) i området
- Eventuelle installasjonen/markører skal fjernes ved opphør.
- Kart over aktuelle områder sendes inn før oppstart.
- Resultater skal gjøres tilgjengelige for forvaltning og allmennheten etter publisering.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Rapport apollo 2024.pdf
- 2 Søknad om utsetting av apollo 2025.pdf

Saksopplysninger

Magnus Jakobsen v/ Jakobsen Bioforsk – Miljø- og artsforvaltning søker om tillatelse til å sette ut ca 100 larver rett før forpopping i 2025. Dette er en del av et prosjekt som styret tidligere har godkjent og stilt seg positive til- søknaden er en formalisering av allerede inngått samarbeid.

Ønsket lokalitet er Store Torungen og tidsrom er ca mai 2025. Søker vil ha en bestand i reserve for utsetting påfølgende år ved behov, og vil overvåke bestanden på utsettingsstedene årlig.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 5.Vern av dyrelivet, her er første og sjuende ledd gjengitt:

Dyrelivet med hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er vernet mot skade og unødvendige forstyrrelser. Utsetting av dyr på land, i vann og i sjø er forbudt.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til levendefangst av dyr i forbindelse med bestandsovervåking eller forskning og til utsetting av dyr i forbindelse med tillatelse etter § 3 fjerde ledd bokstav n.

Verneforskriften §3 fjerde ledd bokstav n omfatter utsett av til akvakultur og er ikke relevant i denne sammenheng.

Tiltakene må vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen i verneforskriften, da det ikke finnes spesifiserte dispensasjonshjemler som omfatter de omsøkte tiltakene.

Verneforskriften § 11. Generell dispensasjonsbestemmelse lyder:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det ikke gitt retningslinjer for denne typen tiltak.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48. (dispensasjon fra vernevedtak) første, tredje og fjerde ledd:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

(..)

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er lite sannsynlig med presedens for denne typen saker, som søkes inn av etablerte institusjoner og dedikerte forskere.

Vurdering

Utsetting av levende dyr er gitt en åpning etter verneforskriften § 3 fjerde ledd n), men omfatter akvakultur. Reetablering av arter må derfor behandles som en dispensasjonssøknad jf nml § 48.

Søknaden om bestandsovervåkning og forskning innebærer blant annet innhenting av data for en rekke arter og naturtyper i verneområdet. Dette kan ha en negativ påvirkning på de enkelte forekomstene, men liten betydning samlet sett.

Verneforskriften § 5 syvende ledd åpner for levende fangst av dyr i forbindelse med bestandsovervåkning og/eller forskning, noe som vil være viktig for å vurdere effekten av tiltaket med utsetting.

Tiltakene vil bidra til økt kunnskap om trusler mot apolosommerfugl, utviklingen lokalt og gi grunnlag for faglige tilrådninger til nasjonalparkstyret og miljødirektoratet. En slik lokal kunnskap er svært viktig for å fange opp endringer og dermed bidra til bedre forvaltning av verneområdet og aktuelle apollo-habitater.

Søknaden om forskning knyttet til restaurering av apollosommerfugl vurderes som positivt ettersom det benyttes regionalt innhøstede stedegne arter som reetableres i verneområdet. Forvalter kan ikke se at dette har noen negative effekter.

2021-2030 er FNs tiår for restaurering og dette prosjektet setter søkelyset på et habitat som er utsatt for ulike typer trusler, for eksempel gjengroing, ferdsel, overbeite mm jf rapport om Insektene i Raet fra 2015.

Økosystembelastning (jf nml § 10) anses som totalt positiv. Restaureringsprosjektet har allerede fått en del publisitet og kan bidra til mer fokus på artsforvaltning og lett gjenkjennelige rødlista sommerfugler. Informasjon og kunnskap fra tiltakene kan benyttes til formidling, for eksempel på besøkssenteret, hvor Jakobsen allerede er en aktiv bidragsyter.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) i området er godt- og det er dokumentert at apollo er utgått fra området.

Føre-var-prinsippet (§ 9) er vurdert å være mindre aktuelt ettersom kunnskapsgrunnlaget er godt.

§ 11 forutsettes ivaretatt gjennom vilkår for gjennomføring og § 12 vurderes som lite aktuell i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at søknaden om utsetting, bestandsovervåkning og forskning gis tillatelse som omsøkt med vilkår.

Forvalter anbefaler at det gis en dispensasjon etter nml § 48 til utsett av regionalt innhøstede og oppformerte individer av apollosommerfugl.

Jakobsen bioforsk, miljø- og artsforvaltning
v/Magnus Jakobsen
Øygardsåsen 18 A
4848 Arendal

magnusjakobsen78@icloud.com
tlf. 918 43 639

29.09.2024

SØKNAD OM TILLATELSE FOR UTSETTING AV APOLLO LARVER i 2025 (*Parnassius apollo*)

Jeg søker herved om tillatelse til å sette ut larver av apollo, umiddelbart før de er klare til å forpuppe seg. Antallet vil avhenge klekningsprosent i 2025, og vil ikke kunne tallfestes før utsetningsdato nærmer seg. Vi håper på en utsetting av over 100 larver. Jeg ønsker å sette larvene ut på næringsplanter på de respektive lokalitetene.

Larvene må settes ut på kort varsel, dersom det er ønskelig vil det være mulig å informere om utsetting på forhånd (med 1-2 dagers varsel) slik at representanter fra Miljødirektoratet/Statsforvalter/NINA vil kunne være med på selve utsettingen.

Jeg ønsker å sette ut larvene på en dertil egnet lokalitet. I Agder har jeg tidligere vært i samtale med nasjonalparkforvalter Jenny Marie Gulbrandsen om en utsetting på Store Torungen, og ønsker å gjøre den første utsettingen der i mai 2025. Lokaliteten er særlig godt egnet, da den har mengder av smørbukk og nektarplanter, samt er fredet som sjøfuglreservat.

Jeg ønsker også å tilbakeføre larver fra innsamlede hunner med sphragis 2024 på lokalitet for innsamling mai/juni 2025 – Dalen, Telemark. For kart, se vedlagt rapport om avl av apollo 2024.

Det er laget avtale med NRK TV nasjonal og Aftenposten, som vil kunne følge avlsprosjektet og eventuell utsetting av apollo 2025.

Med vennlig hilsen

Magnus Jakobsen

Vedlegg

Mottakere:

Miljødirektoratet att: Per Johan Salberg

Statsforvalteren i Agder att: nasjonalparkforvalter Jenny Marie Gulbrandsen

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Arkivsaksnummer: 2024/2643-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 08.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	37/24	15.11.2024

Klage på avslag om tiltak for rehabilitering av molo Tverrdalsøya Arendal 74/22

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde tar ikke klagen til følge og gir dermed ikke tillatelse til omsøkt tiltak med utfylling av stein i sjø på gn 74, bn 22 i Arendal kommune, Tverrdalsøya.

Det er behov for en prinsipiell avklaring av om utfylling av tilførte masser av stein i sjø er å anse som vedlikehold, og den avklaringen bør tas av Miljødirektoratet.

Klagen oversendes Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Avslag - revidert søknad - Raet nasjonalpark - Arendal 74/22 - Tverrdalsøya - Holmesund - rehabilitering av molo**
- 2 Saksframlegg med vedtak**
- 3 Klage - Raet nasjonalpark - Arendal 74/22 - Tverrdalsøya - Holmesund - rehabilitering av molo**
- 4 Klage - Raet nasjonalparkstyres vedtak i sak 27/24 [IMAN-HAAVIND.FID792484]**
- 5 Bilag 1 - Referat fra forhåndskonferanse med Arendal kommune 27. september 2023.pdf**
- 6 Bilag 2 - E-post 31. oktober 2023 fra Stærk & Co til nasjonalparkforvalter for Raet.pdf**
- 7 Bilag 3 - E-post 4. juni 2024 fra Stærk & Co til nasjonalparkstyret v nasjonalparkforvalter.pdf**
- 8 Bilag 4 - E-post 2. september 2024 fra Stærk & Co til nasjonalparkstyret v nasjonalparkforvalter.pdf**

Saksopplysninger

Advokatfirmaet Haavind representerer eier av gnr 74/22 Ellen K Raaholt.

Haavind mener at vetaker bygger på feil faktum, feil rettsanvendelse og at det er begått saksbehandlingsfeil. De mener derfor at vedtaket er ugyldig.

Forvalter har forsøkt å oppsummere klagen i noen hovedpunkter.

1. Haavind mener at tiltaket faller innunder vedlikehold jf verneforskriften § 3 tredje ledd a, og dermed ikke er søknadspliktig.
2. Haavind mener at det ikke er nærmere definert hva som er vedlikehold i forskriften og at tiltaket må kunnet anses som vedlikehold. Utkastet til forvaltningsplan mener de ikke er gyldig og at retningslinjene uansett ikke kan benyttes for molo- da de er satt for brygger og fortøyningsplasser.
3. Haavind mener det er brukt feil begreper i behandlingen av saken, ettersom man ikke skal fjerne noen molo og sette opp ny, og heller ikke utvide med ny brygge.
4. Haavind er kritisk til forvlaters vurdering av fremtidige nye behov for utfyllinger i sjø, og mener dette ikke har relevans for saken.
5. Haavind viser til at ulike hjemler er brukt i vurdering av saken og at det ikke fremgår tydelig nok i hvilken hjemmel man har fått avslag.
6. Haavind mener også at utredningsplikten ikke er fulgt ettersom det ikke er grunnlagt hvordan utfylling av masser i sjø kan ha økosystempåvirkninger og betydelig økt belastning.
Haavind mener vedtaket er ugyldig som følge av saksbehandlingsfeil.

7. Haavind viser til at det ble gitt tillatelse til en brygge/molo på Merdø som de mener er mer inngripende tiltak enn det omsøkte tiltaket på 74/22.

Vurdering

Forvaltningen må først ta stilling til hvorvidt klagen er gyldig, og det er satt tre krav jf forvaltningsloven kap 5 §§28-32. Klagen må være fremsatt innen klagefristen som er tre uker fra vedtaket ble utsendt. Videre må klager være en part i saken og klagen må være relevant i forhold til vedtaket.

Klagen er datert 10.10.2024. Klagen anses som mottatt innen fristen ettersom vedtaket ble sendt ut 26.09.2024.

Klager er part i saken og klagens innhold er relevant i forhold til vedtaket som forvaltningen har fattet. Klagen skal derfor behandles.

Klagen er adressert til Nasjonalparkstyret i Raet Nasjonalpark, og dersom den ikke tas til følge vil klagen oversendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Søknaden om utfylling av stein i sjø for rehabilitering av molo er vurdert i tidligere behandling 24.5.2024 og revidert søknad på styremøtet 13.09.2024. Begge behandlinger er gitt avslag.

Forvalter vil først gjøre en vurdering av om tilleggsopplysningene tilsier en endring av styrets vedtak, før en evnetuell omgjøring av vedtaket drøftes.

Hovedpunkter fra klagen:

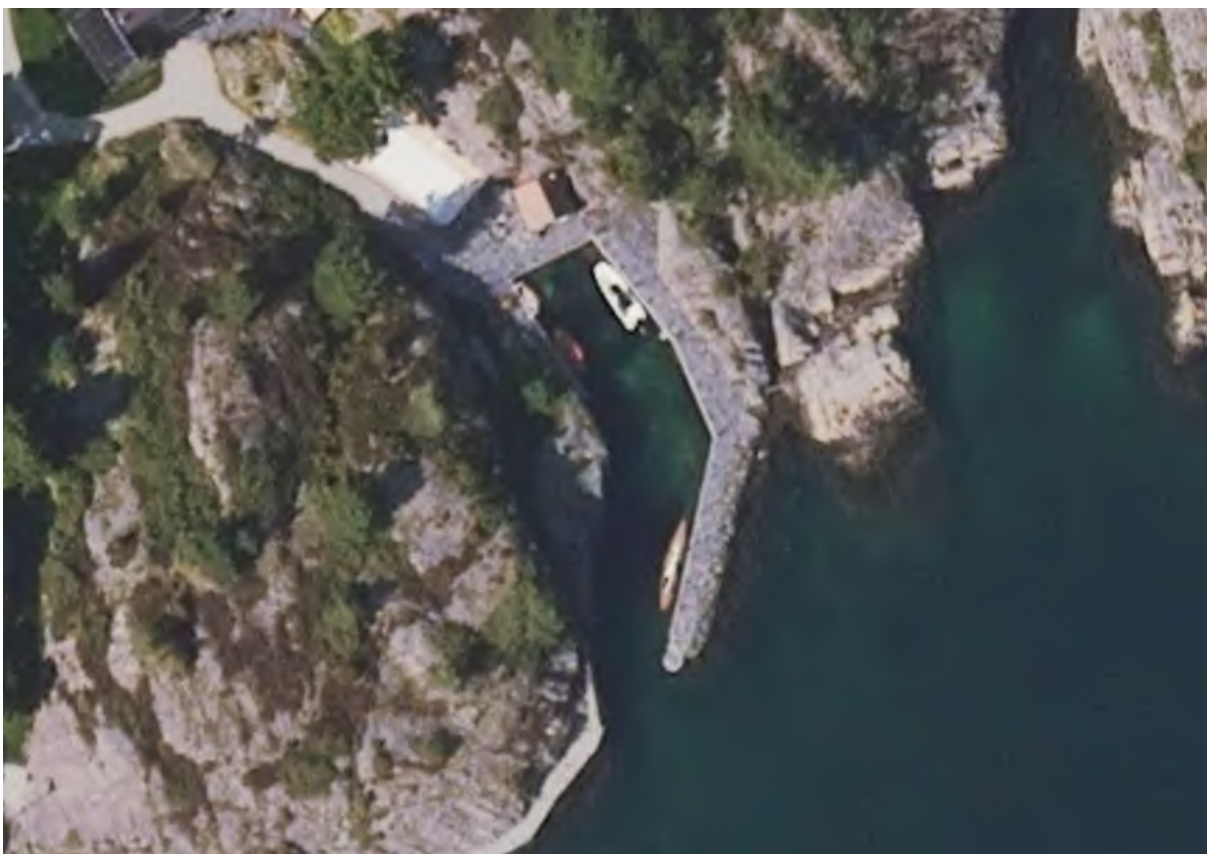
1. Haavind mener at tiltaket faller innunder vedlikehold jf verneforskriften § 3 tredje ledd a, og dermed ikke er søknadspliktig.

Forvalter viser til at vedlikehold er tydelig definert i både Utkast til forvaltningsplan for Raet NP og Søm LVO, og i ny revidert forvaltningsplan som er inne til godkjenning hos Miljødirektoratet. Her presiseres det at oppgradring og utvidelser ikke anses som vedlikehold. Det er status på vernetidspunktet i 2016 som er gjeldende. Forvalter mener at tiltaket ikke er vedlikehold og dermed søkandspliktig ettersom det omfatter et utfylling i sjø på et estimert volum med tilført steinmasse på 125 m².

2. Haavind mener at det ikke er nærmere definert hva som er vedlikehold i forskriften og at tiltaket må kunne anses som vedlikehold. Utkastet til forvaltningsplan mener de ikke er gyldig og at retningslinjene uansett ikke kan benyttes for molo- da de er satt for brygger og fortøyningsplasser.

Molo og brygger er ikke skilt spesifikt fra hverandre i forvaltningsplanen og retningslinjene som er angitt der. De fleste moloer brukes også til brygge og fortøyningsplass. Forvalter viser til at søknaden inneholdt en utvidelse i tre for å sikre tilgang på båt plass på innsiden av moloen fordi man ville miste adkomst/fortøyningsmulighet til moloen som følge av utfylling av sten på innsiden.

Flyfoto fra 2021 viser dessuten båter fortøyd til moloen. Forvalter mener dermed at det er riktig å bruke retningslinjene angitt for brygger og fortøyningsplass.

3. Haavind mener det er brukt feil begreper i behandlingen av saken, ettersom man ikke skal fjerne noen molo og sette opp ny, og heller ikke utvide med ny brygge.

Opprinnelig søknad omfattet å fjerne ytterste del av molo og i tillegg utvide med en brygge i tre på innsiden av moloen for å sikre tilgang til båt plass på innsiden. Dersom disse tiltakene er trukket, så har ikke forvalter registrert dette. Fjerning av konstruksjoner som per se er utenfor verneområdet gir ikke anledning til dispensasjon til nye konstruksjoner inne i verneområdet jf tidligere avgjørelser fra Miljødirektoratet. Utvidelser av brygger (som opprinnelig omsøkt) skal i hht retningslinjer være samling i fellesbrygger og behandles strengt. Dette er det gitt avslag på.

4. Haavind er kritisk til forvalters vurdering av fremtidige nye behov for utfyllinger i sjø, og mener dette ikke har relevans for saken.

Behovet for utfylling av stein rundt molo etablert i 1988 er av søker beskrevet å oppstå som følge av skader fra sjøen/bølger som har flyttet på stein og støpt molo. Det er forventet at man vil få mer ekstremvær i fremtiden og at skader på konstruksjoner i/ved sjøen kan forventes å bli omfattende. Med dette som grunnlag mener forvalter det er god grunn til å tro at tiltaket må gjentas i fremtiden, særlig ettersom moloen er plassert i et svært værhardt område. Søker og klager viser selv til at de mener dette er vedlikehold- altså noe som må gjentas jevnlig.

5. Haavind viser til at ulike hjemler er brukt i vurdering av saken og at det ikke fremgår tydelig nok i hvilken hjemmel man har fått avslag.

Forvalter har vurdert de ulike omsøkte tiltakene ut i fra ulike hjemler. Utfylling i sjø er vurdert separat fra for eksempel nye bryggekonstruksjoner. Det ble også gjort en

vurdering av om skadene kan vurderes opp imot hjemmelsgrunnlaget for naturskade. Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriften § 3 tredje ledd (korrekt her er som Haavind påpeker fjerde ledd) d og a. Her mener forvalter at § 3 tredje ledd a viser til ulike typer konstruksjoner der man kan utføre vedlikehold, og at fjerde ledd a kan vise til samme typen konstruksjoner. Dersom man innsnevrer fjerde ledd a til å kun omfatte bygninger, så finnes det ikke hjemmel til å behandle det omsøkte tiltaket etter § 3 og søkanden vil uansett bli avslått.

6. Haavind mener også at utredningsplikten ikke er fulgt ettersom det ikke er grunnlagt hvordan utfylling av masser i sjø kan ha økosystempåvirkninger og betydelig økt belastning.
Haavind mener vedtaket er ugyldig som følge av saksbehandlingsfeil.

For forvalter fremstår det som nokså opplagt at en utfylling av 125 m² eller 150 m³ med sprengstein i et sjøområde vil medføre en betydelig endring og belastning på de marine verdiene i nasjonalparken. Dette understøttes også av uttalelsen fra Fiskeridirektoratet som er skeptiske til utfyllinger i sjø.

Forvalter viser dessuten til risiko for økt samlet belastning – dersom det gis tillatelse på 74/22 vil det trolig være svært mange andre brygger og moloer som vil søke om tilsvarende tiltak for å sikre seg mot fremtidig ekstremvær.

7. Haavind viser til at det ble gitt tillatelse til en brygge/molo på Merdø som de mener er mer inngripende tiltak enn det omsøkte tiltaket på 74/22.

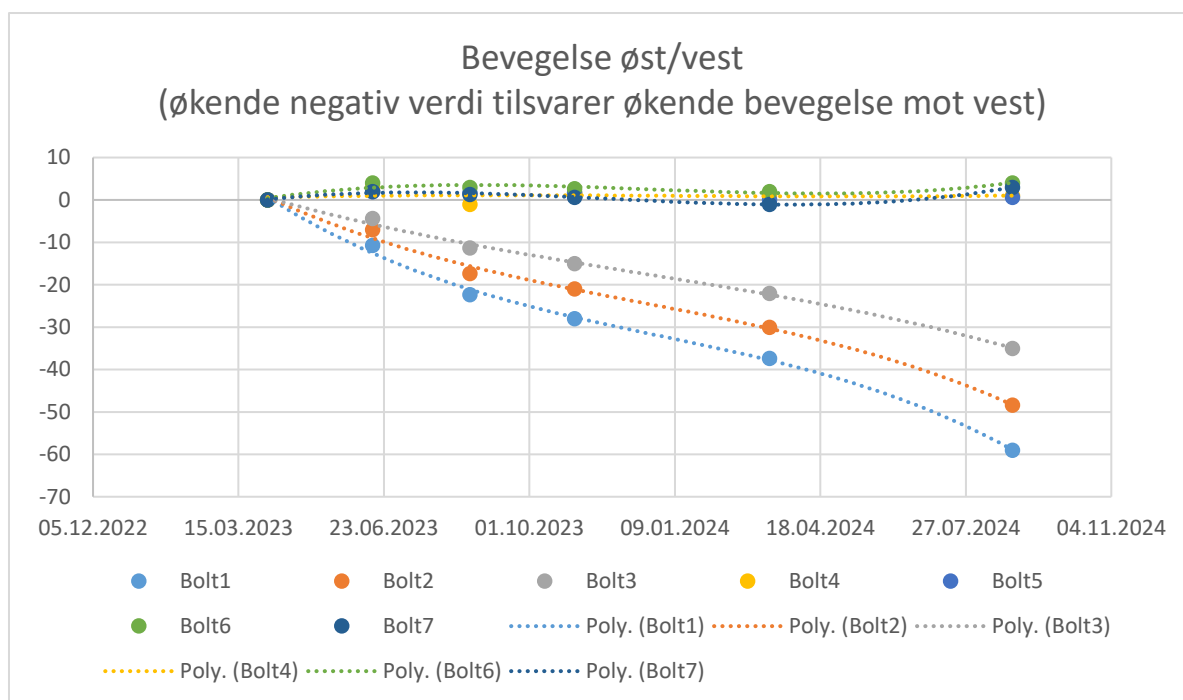
Forvalter og styret drøftet og sammenlignet disse to sakene på styremøtet 24.05.2024. Mens tiltakshaver på Merdø vil etablere et fundament av betong i en steinmolo av stedefgen rullestein og tilbakeføre denne til opprinnelig tilstand og areal, så omfatter søkanden på 74/22 tilførsel av 125 m² eller 150 m² med tilførte steinmasser. Slik søknaden er skissert vil det medføre en utvidelse av areal og volum fra tilstanden på vernetidspunktet i 2016. Styret og forvalter mener derfor at det er et klart skille mellom de to søknadene.

Konklusjon av klagevurdering

Forvalter kan ikke se at det fremkommer opplysninger som tilsier at søknaden bør tas opp til ny vurdering, og har svart ut klagens holdepunkter etter beste evne. Forvalter kan heller ikke finne at det foreligger saksbehandlingsfeil som tilsier at vedtaket skal oppheves. Der det eventuelt foreligger uklarheter om ytterste punkt på molo skal fjernes eller ikke, og om det ved siste behandling var tiltenkt å søke om utvidelse av brygge på innsiden av molo – så mener forvalter at dette ikke har betydning for sakens utfall ettersom tiltakene er behandlet separat. Fjerning av ytterste punkt er vurdert som ikke søknadspliktig. Det er gitt avslag på hhv utvidelse av brygge og utfylling av masser i sjø, som forvalter mener ikke er omfattet av vedlikehold.

Forvalter ber styret opprettholde vedtaket om avslag.

Det er behov for en prinsipiell avklaring av om utfylling av tilførte masser av stein i sjø er å anse som vedlikehold, og den avklaringen bør tas av Miljødirektoratet.

3.2 Nasjonalparkstyrets tidligere behandling av saken – mai 2024

På bakgrunn av de alvorlige funnene fra undersøkelsene bad tiltakshaver høsten 2023 Stærk & Co om å foreta en vurdering av hvilke vedlikeholdstiltak som er nødvendige for å sikre moloen mot ytterligere utglidning. Vurderingen konkluderte med at følgende tiltak er nødvendige:

- Reetablering av de utraste steinmassene på vestsiden av moloen med helning 1:1,5 for å oppnå stabilisering
- Konsolidering av reetablerte masser, med antatt konsolideringstid ett år
- Fjerning av sylinderkonstruksjonen ytterst på moloen
- Gjennomføring av deformasjonsmålinger gjennom hele konsolideringsperioden.

Med utgangspunkt i dette ble det avholdt forhåndskonferanse med Arendal kommune, som byggesaksmyndighet, den 27. september 2023. Det ble også inngitt søknad til Statsforvalteren i Agder om utfyllingstillatelse etter forurensningsloven.

Bilag 1: Referat fra forhåndskonferanse med Arendal kommune 27. september 2023

Som det fremgår av referatet fra forhåndskonferansen ble tiltakshaver anbefalt av kommunen å avklare behovet for dispensasjon eller tillatelse etter verneforskriften for Raet nasjonalpark før innsending av byggesøknad etter plan- og bygningsloven.

Som følge av dette tok Stærk & Co v/Jan Erik Kjemperud kontakt med nasjonalparkforvalter pr. e-post den 31. oktober 2023.

Bilag 2: E-post 31. oktober 2023 fra Stærk & Co til nasjonalparkforvalter for Raet

I e-posten ble det redegjort nærmere for de planlagte tiltakene, herunder resultatet fra undersøkelsene i 2023. Det ble samtidig anmodet om avklaring av hvorvidt tiltakene ville utløse behov for særskilt tillatelse eller dispensasjon fra verneforskriften.

Henvendelsen fra Stærk & Co ble behandlet av nasjonalparkstyret i møte den 31. mai 2024, som traff vedtak om avslag på de aktuelle tiltakene.

Av saksfremlegget og møteprotokollen fremgår det at styret la til grunn at erstatning av de utraste massene ikke kan anses som vedlikehold iht. verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav a. Styret la derimot til grunn at tiltakene måtte anses som riving kombinert med gjenoppbygging, jf. § 3 fjerde ledd bokstav e, samt utvidelse etter fjerde ledd bokstav a, og at tiltakene derfor må anses som søknadspliktige etter verneforskriften.

I vedtaket ble tiltakshaver samtidig oppfordret til å inngi en revidert søknad, hvor de utraste massene kun erstattes delvis (reduisert fylling sammenlignet med opprinnelig oppført fylling). Videre oppfordret styret tiltakshaver til å etablere den reduserte fyllingen ved hjelp av de utraste massene (oppsamling-/graving av steinmassene fra sjøbunnen kombinert med tilbakelegging).

Den 4. juni 2024 tilskrev Stærk & Co nasjonalparkstyret på nytt.

Bilag 3: E-post 4. juni 2024 fra Stærk & Co til nasjonalparkstyret v/nasjonalparkforvalter

I e-posten ble det påpekt at det er lagt til grunn feil faktum i vedtaket av 31. mai 2024. Det ble blant annet påpekt at vedtaket bygger på at arealet hvor utraste masser skal reetableres utgjør 396 m², til tross for at det er opplyst om at arealet er begrenset til 125 m². Det ble samtidig påpekt at oppsamling av utraste masser fra havbunnen og gjenbruk av disse er en teknisk lite egnet løsning. I lys av disse forholdene ble nasjonalparkstyret anmodet om å behandle saken på nytt.

Anmodningen til styret om en fornyet vurdering av saken ble ikke besvart. Gjennom omtale i media i slutten av august ble imidlertid tiltakshaver likevel kjent med at saken ville bli behandlet på nytt i nasjonalparkstyrets møte den 13. september 2024. Som følge av dette inngav Stærk & Co ytterligere opplysninger om tiltaket pr. e-post den 2. september 2024.

Bilag 4: E-post 2. september 2024 fra Stærk & Co til nasjonalparkstyret v/nasjonalparkforvalter

I e-posten ble det opplyst om at det ved dykking gjennomført sommeren 2024 viser at omfanget av utrasingen fra moloens steinfylling er enda større enn antatt, og at masser også er spredd til vestsiden av innløpet til eiendommen. Manglende reetablering av fyllingen moloen hviler på medfører følgende jevnlig spredning av utraste steinmasser på sjøbunnen.

4. Nærmere om klagegrunnene – nasjonalparkstyrets vedtak 13. september 2024

4.1 Rettslige utgangspunkter

Før vi går nærmere inn på vedtaket som påklages vil vi knytte noen kommentarer til verneforskriftens bestemmelser om landskapsinngrep.

Hvilke landskapsmessige tiltak som er tillatt innenfor nasjonalparken er nærmere regulert i forskriften § 3. Det er i første ledd angitt at «*[i] nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet*».

Hvilke inngrep som strider mot verneformålet er nærmere utdypet i annet ledd, som opplister en rekke former for tiltak som i utgangspunktet må anses forbudt innen nasjonalparken.

I bestemmelsen i tredje ledd er det imidlertid inntatt en rekke praktiske unntak fra vernebestemmelsene i første og annet ledd, deriblant bestemmelsen i tredje ledd bokstav a. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

«Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

a. vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

(...)

Av bestemmelsen fremgår det blant annet at vedlikehold av eksisterende bygninger og brygger, samt øvrige anlegg og innretninger, ikke strider mot verneformålet, forutsatt at vedlikeholdet ikke medfører noen utvidelse, ombygging eller bruksendring. Tiltak som er nødvendig for å opprettholde standarden av lovlig etablerte bygninger, brygger, innretninger og anlegg kan med andre ord gjennomføres uhindret av forskriften. Det har som konsekvens at vedlikeholdstiltak ikke krever forvaltningsmyndighetens samtykke, og forskriften gir heller ikke forvaltningsmyndigheten materiell kompetanse til å nekte slike tiltak.

Videre angir fjerde ledd at visse typer tiltak *kan* tillates, men da etter forutgående søknad og tillatelse fra nasjonalparkstyret.

Forskriftens system innebærer at det nødvendigvis må sondres mellom vedlikeholdstiltak som skal til for å opprettholde tilstanden til eksisterende tiltak, som omtalt i tredje ledd bokstav a, og tiltak som krever søknad og tillatelse etter fjerde ledd. En fellesnevner ved tiltakene omfattet av fjerde ledd er at de enten gjelder etablering av *nye* tiltak eller *endringer* i eksisterende tiltak. Dette må sees i sammenheng med at verneforskriften ikke har som formål å gripe inn i eksisterende og lovlig etablerte tiltak innenfor verneområdet.

Dette er blant annet fremhevet i daværende Fylkesmannens merknader til forslaget til verneforskrift inntatt i Kongelig resolusjon av 16. desember 2016, med tilslutning fra Miljødirektoratet og departementet, jf. pkt. 7.6.2 flg. (vår understreking):

«Fylkesmannen viser til at i utgangspunktet kan eksisterende bruk i all hovedsak fortsette i nasjonalparken, herunder fiskerivirksomhet».

Ordlyden i verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav a gir heller ingen holdepunkter at det finnes visse former for vedlikeholdstiltak som *likevel* krever søknad og tillatelse, så lenge tiltaket gjelder opprettholdelse av en eksisterende konstruksjon, og hverken medfører utvidelse eller ombygning av konstruksjonen. En slik tilnærming forutsetter i tilfelle klar og tydelig hjemmel i ordlyden, jf. Rt. 1995 s. (530) Fjordlaks og legalitetsprinsippet. Vi kommer nærmere tilbake til betydningen av dette nedenfor.

4.2 Vedtaket bygger på uriktig rettsanvendelse og feil faktum

Som nevnt i innledningen bygger nasjonalparkstyrets vedtak på at de planlagte tiltakene på moloen ikke kan anses som vedlikehold etter verneforskriften § 3 tredje ledd, men krever tillatelse etter fjerde ledd. Vi viser her til slutningen i vedtaket, som gjengis:

«Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir ikke tillatelse til søknad om revidert tillatelse til utfylling av masser i sjø som tiltak for å stabilisere molo/brygge etter verneforskriften § 3 tredje ledd d og til utvidelse av brygge jf verneforskriften § 3 tredje ledd a)».¹

Bestemmelsen i bokstav d gjelder etter sin ordlyd *«bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg»*. Bestemmelsen i bokstav a, og som også er angitt som hjemmel for vedtaket, gjelder *«ombygging av, og mindre utvidelser samt bruksendring av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen»*.

---

¹ Vi legger til grunn at henvisningen til § 3 tredje ledd i slutningen er feilskrift for fjerde ledd.

Etter tiltakshavers syn innebærer dette uriktig rettsanvendelse, ettersom de planlagte tiltakene på moloen ikke omfattes av noen av bestemmelsene det her er vist til. Som vi kommer tilbake til under pkt. 4.3, er det også noe uklart om det er egentlig er disse bestemmelsene avslaget er hjemlet i.

Hvordan det planlagte tiltaket skal gjennomføres er nærmere beskrevet i e-post 31. oktober 2023 fra Stærk & Co til nasjonalparkforvalter med senere suppleringer, og er også referert under pkt. 3.2 ovenfor. Som det fremgår av e-posten 31. oktober 2023 er det planlagt en «[r]eetablering av fylling for stabilisering av molo ([e]rstatte erodert volum – motfylling).

Etter tiltakshavers syn må det anses klart at det beskrevne ikke innebærer bygging av noen ny brygge etter fjerning av en eksisterende brygge, slik ordlyden i fjerde ledd bokstav d gir anvisning på. Det er for det første tvilsomt om det er grunnlag for å likestille molo med brygge i forskriftens forstand. For det andre har det aldri vært tale om å rive dagens molo og erstatte denne med en nyoppført molo.

Videre må det anses klart at det heller ikke dreier seg om noen ombygning eller utvidelse av en eksisterende bygning, jf. fjerde ledd bokstav a. Det er ikke tvilsomt at moloen saken gjelder ikke utgjør noen «bygning» i forskriftens forstand. Tvert imot sonder forskriften mellom «bygninger» og andre former for konstruksjoner, slik som «brygger», «anlegg» og andre «innretninger».

I den grad vedtaket bygger på at de planlagte tiltakene medfører en utvidelse av moloens fylling sammenlignet med opprinnelig situasjon, bygger vedtaket også på feil faktum. Det samme gjelder også forutsetningen om at moloen skal rives og gjenoppbygges. Det har aldri vært snakk om noen fjerning av moloen.

Tiltaket går derimot ut på å legge tilbake et tilsvarende volum av stein som det som er erodert bort av naturkreftene, og med slik helning som beskrevet. Dette er av rådgivende ingeniører Stærk & Co estimert å utgjøre ca. 125 m² og ca. 150 m³ volum. Tiltaket innebærer følgelig ingen utvidelse av moloens volum sammenlignet med opprinnelig situasjon, hverken over eller under vannlinjen, og heller ingen endring av moloens konstruksjon eller bruk. Det er følgelig kun tale om tiltak for å opprettholde moloen slik den opprinnelig ble utformet og har vært brukt frem til nylig.

Etter tiltakshavers syn må det aktuelle og beskrevne tiltaket klart anses som vedlikehold iht. forskriften § 3 tredje ledd bokstav a, og som forvaltningsmyndigheten ikke har materiell kompetanse til å nekte. Det er som nevnt ingen holdepunkter i bestemmelsens ordlyd for at det kun er bestemte former for tiltak som kan regnes som vedlikehold, jf. pkt. 4.1 over. Dette måtte i tilfelle ha kommet klart til uttrykk i forskriften.

Vi kan ikke se at utkastet til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16. desember 2017 gjør at saken kommer i noen annen stilling. Av saksfremstillingen side 2 fremgår det at det ved utformingen av vedtaket er lagt vekt på retningslinjene for brygger og fortøyningsplasser i utkastet pkt. 3.3.6. Det er for det første uklart om tiltakshavers molo kan likestilles med brygger iht. det aktuelle utkastet. For det andre er det nettopp tale om et *utkast*. Det følger av verneforskriften § 12 annet punktum at forvaltningsplan skal godkjennes av Miljødirektoratet. Vi oppfatter at slik godkjenning ikke foreligger her, med den virkning at det ikke foreligger lovlig fastsatt forvaltningsplan. Det er derfor tvilsomt hvorvidt det er adgang til å legge vekt på det aktuelle utkastet i forvaltningsmyndighetens saksbehandling. Retningslinjene det er vist til knytter seg uansett til tiltak som er gjenstand for særskilt søknad og godkjenning etter § 3 fjerde ledd, hvilket ikke er tilfelle her, jf. ovenfor.

Vi finner også grunn til å presisere at det aldri har vært aktuelt med noen annen eller større utfylling enn det ovennevnte. Dette er også presisert flere ganger av Stærk & Co i korrespondansen med nasjonalparkforvalter og -styret. Det er derfor ikke riktig når det av saksfremlegget til vedtaket fremgår at det er «*sendt inn en revidert søknad der arealet med utfylling er begrenset fra ca 400 m² (forvalters overslag)*» (side 1).

Det er også uklart hva nasjonalparkforvalter bygger på, når det på side 3 i saksfremlegget uttales at

«forvalter mener det ikke er sannsynliggjort at tiltakene som er omsøkt vil være en varig forbedring, og at det trolig må fylles på mer stein med jevne mellomrom. En bedre løsning vil være å revurdere behovet for molo eller å sikre den på andre måter som ikke medfører betydelige utfyllinger i sjø».

Til dette vil vi bemerke at tiltaket er prosjektert og anbefalt etter bistand fra rådgivende ingeniør i Stærk & Co. Uttalelsene om at de planlagte utbedringene vil være forgjeves og kreve ytterligere påfylling av stein i fremtiden er udokumenterte og mangler forankring i sakens faktum. For øvrig kan vi ikke se at et evt. vedlikeholdsbehov i fremtiden har noen relevans for saken, eller at verneforskriften gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å avgjøre hvilke vedlikeholdstiltak tiltakshaver kan utføre innenfor rammen av § 3 tredje ledd bokstav a.

Det er ellers påfallende at forvaltningsmyndigheten anbefaler «revurdering» av hele behovet for molo, som alternativ til vedlikehold. Det vil i praksis innebære rivning/fjerning av et lovlig etablert tiltak, i strid med verneforskriftens forutsetninger om videreføring av lovlige etablerte tiltak. Det må i alminnelighet kunne forventes at forvaltningens utøvelse av veiledningsplikten iht. fvl. § 11 skjer i tråd med de rettslige rammene for vedkommende organs myndighet. Det er ikke tvilsomt at moloen ikke kan kreves fjernet av nasjonalparkstyret, og heller ikke indirekte gjennom å nekte vedlikehold over tid. For øvrig vil fjerning av moloen i seg selv utvilsomt utgjøre et inngrep i strid med vernebestemmelsene. Andre muligheter for vedlikehold, herunder oppgraving og tilbakelegging av opprinnelig og utrast fylling, er videre vurdert av rådgivende ingeniør, men ikke funnet teknisk gjennomførbart. Uttalelsene må anses i strid med fvl. § 11.

Etter tiltakshavers syn må det etter dette anses som klart at vedtaket bygger på uriktig rettsanvendelse og er ugyldig, idet de planlagte tiltakene ikke omfattes av bestemmelsene vedtaket er hjemlet i. Vedtaket bygger også på feil faktum, som utgjør en selvstendig ugyldighetsgrunn.

4.3 Vedtaket er mangelfullt begrunnet og utredet

Som det fremgår av det ovennevnte er det påklagede vedtaket ugyldig både som følge av uriktig rettsanvendelse og feil faktum. Vi finner likevel grunn til å knytte noen bemerkninger til begrunnelsen for vedtaket.

Forvaltningsloven § 25 oppstiller visse minstekrav til innholdet i begrunnelsen for forvaltningens enkeltvedtak. Bestemmelsen medfører blant annet at det i begrunnelsen skal vises til de regler og problemstillinger vedtaket bygger på, jf. første ledd, samt de relevante faktiske forholdene, jf. annet ledd.

Hensynet bak begrunnelsesplikten er blant annet at parter og andre berørte skal gis en reell mulighet til å etterprøve holdbarheten av vedtaket, jf. f.eks. Eckhoff/Smith, *Forvaltningsrett* (12. utg.) på s. 295 flg. Kravene til begrunnelsen skjerpes ytterligere når det er tale om vedtak av inngripende karakter, jf. f.eks. Rt. 1981 s. 745 (Gausi) og Rt. 2000 s. 1056 (Gausi). Av samme avgjørelser følger det også at manglende begrunnelse gjennomgående er en saksbehandlingsfeil som antas å ha virket bestemmende på vedtakets innhold, med ugyldighet som konsekvens. Det må også omfatte vedtak som går ut på å nekte akutt og nødvendig vedlikehold av en eiendom, som også reiser grunnleggende spørsmål om rettssikkerhet.

Etter vår oppfatning tilfredsstillende begrunnelsen for vedtaket gitt i saksfremstillingen på ingen måte disse kravene. Begrunnelsen er derimot uklar på svært sentrale punkter, herunder hva som egentlig er hjemmelsgrunnlaget for vedtaket.

Vi viser her til at det er oppgitt at avslagsvedtaket er hjemlet i verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav a og d, jf. over (hvor tredje ledd antas å være feilskrift for fjerde ledd). Av begrunnelsen inntatt i saksfremstillingen fremgår det imidlertid at tiltaket er vurdert etter andre bestemmelser, og ikke bestemmelsene som en angitt i vedtakets slutning/konklusjon.

Under overskriften «Vurdering» i saksfremlegget fremgår det derimot at tiltaket er vurdert etter bokstav b, som gjelder «*gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade*», jf. side 3. Videre konkluderes det på side 4 med at «*fjorvalter ser ikke grunnlag for å gi en tillatelse til tiltak jf verneforskriften § 3 tredje ledd e*» (trolig feilskrift for fjerde ledd), som gjelder «*riving av eksisterende bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med inntil samme størrelse og for samme bruk*».

Det fremgår av kommentarutgaven av forvaltningsloven § 25, note 706, Gyldendal Rettsdata v/Jan Frithjof Bernt, at forvaltningen plikter å gi nøyaktig henvisning til rettsgrunnlaget man bygger på, der det er tale om et vedtak en part bestrider at myndighetene har lovlig adgang til å treffe. Det samme gjelder forvaltningens tolkning av det aktuelle rettsgrunnlaget. Den ovennevnte begrunnelsen er klart i strid med dette, idet det ikke er mulig å fastslå vedtakets hjemmelsgrunnlag.

Vi presiserer for orden skyld at vi heller ikke kan se at det aktuelle tiltaket omfattes av disse bestemmelsene. Det er åpenbart ikke grunnlag for å karakterisere moloen som «tapt» etter bokstav b, all den tid den står der pr. i dag. Noen riving etter bokstav e er det heller ikke tale om.

For det andre inneholder vedtaket ingen nærmere begrunnelse for hvorfor nasjonalparkstyret mener at det planlagte tiltaket ikke kan regnes som vedlikehold etter forskriften § 3 tredje ledd bokstav a, utover en uttalelse om at «*Forvlater [sic] vil kun vurdere utfylling i sjø ettersom andre tiltak på molo anses som ikke søknadspliktig jf vedtak av 24.5.24*». Dette hadde forvaltningsmyndigheten klar foranledning for å uttale seg om i begrunnelsen for vedtaket, all den tid Stærk & Co uttrykkelig ba om en avklaring av behovet for tillatelse etter verneforskriften i e-posten av 31. oktober 2023. Heller ikke vedtaket av 24. mai 2024 som det vises til inneholder noen slik begrunnelse.

For det tredje er det også uklart hva som ligger til grunn for konklusjonen om at vedlikeholdet vil medføre påvirkning av økosystemet i «stort omfang» og «betydelig økt belastning», jf. saksfremstillingen side 4. Det er som nevnt tale om reetablering av steinfylling tilsvarende omfang som opprinnelig. Utfyllingens evt. påvirkning av økosystemet synes heller ikke å være vurdert opp mot den påvirkning som evt. måtte komme av jevnlig utrasning av den opprinnelige og eroderte fyllingen. Det er i strid med utredningsplikten, jf. fvl. § 17.

Det er heller ikke klart for oss hva som menes med at «*§ 12 i nml. vurderes ivaretatt med vilkår i tillatelsen om forsvarlig drift og opprydding. Eventuelle kostnader ved miljøforringelse, skal bæres av tiltakshaver, jf. nml. § 11*». Tiltaket er som kjent nektet gjennomført og er derfor hverken gitt noen tillatelse eller fastsatt noen vilkår. Uttalelsen er slik sett egnet til å illustrere at saken neppe er behandlet av nasjonalparkstyret i tråd med forvaltningslovens regler eller alminnelige ulovfestede krav til forsvarlig saksbehandling.

Oppsummert er tiltakshavers syn at vedtaket også klart er beheftet med saksbehandlingsfeil i form av sviktende begrunnelse og brudd på utredningsplikten. Vi viser også til det som er nevnt under pkt. 4.2 om brudd på veiledningsplikten. Det må etter dette anses klart at det foreligger mer enn «en ikke helt fjerntliggende mulighet» for at disse forholdene kan ha fått betydning for vedtakets innhold, jf. Rt. 2009 s. 661 (Huseby). Vedtaket er derfor ugyldig som følge av saksbehandlingsfeil.

5. Kort om nasjonalparkstyrets vurdering etter verneforskriften § 3 fjerde ledd - subsidiært

Som det fremgår av det ovennevnte gjør tiltakshaver gjeldende at de planlagte arbeidene på moloen utgjør vedlikehold iht. forskriften § 3 tredje ledd bokstav a, med den konsekvens at arbeidene ikke behøver noen tillatelse etter forskriften.

Vi vil likevel tilføye at det finnes flere eksempler fra forvaltningsmyndighetens praksis på at det er gitt tillatelse til tiltak på moloer etter § 3 fjerde ledd, også ombygninger, utvidelser og reetablering av moloer som har gått tapt.

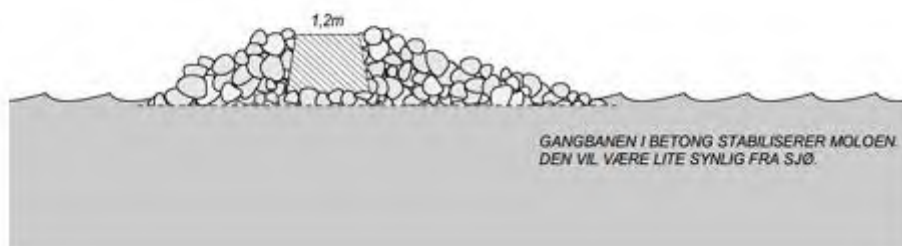
Vi viser her for eksempel til nasjonalparkstyrets vedtak 31. mai 2024 i sak 17/24. Av saksfremstillingen til vedtaket fremgår det at den aktuelle søknaden gjaldt reetablering av molo tapt ved naturskade, jf. beskrivelsen på side 1 og 2 (vår understreking):

«Brygga er i dag sterkt hellende og gangveien er ødelagt. Vedlagt bildeserie viser at det har vært en molo med gangvei på toppen ut til brygge montert ytterst. Bryggas fundament i sjø er sterkt forringet og trenger forsterkning.».

Og videre:

«Entreprenør foreslår å støpe en kjerne av betong i molo som kan benyttes som gangvei, og at rullestein tilbakeføres inntil denne for å bevare utformingen. Det søkes derfor om denne løsningen for molo. Videre søkes det om tillatelse til å forskale og støpe opp nytt fundament under brygga i sjø.».

Videre er det inntatt en illustrasjon av den omsøkte moloen i saksfremstillingen (tverrsnitt), hvor den nye betongkjernen skal forskales og deretter støpes med sement:

For dette tiltaket ble det truffet vedtak om tillatelse i medhold av verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav e, til tross for at tiltaket medfører en vesentlig endret konstruksjon med bortgraving av tidligere utfylte masser, forskaling og støping av en ny langsgående betongkonstruksjon med bredde 1,2 meter.

I motsetning til vedtaket i foreliggende sak ble presedensvirkninger her tillagt beskjeden vekt. Videre ble påvirkningen av naturmiljø og økosystem vurdert som «moderat», «da tiltaket ikke innebærer forstyrrelse av sjøbunn og samtidig er det ingen økning i areal», jf. side 5. Dette til tross for at tiltaket nok så klart medfører bortgraving av eksisterende masser for å gjøre plass til den nye konstruksjonen.

Subsidiært, under forutsetning av at det aktuelle tiltaket ikke kan anses omfattet av vedlikeholdsbestemmelsen i verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav a, gjør tiltakshaver gjeldende at det ikke er grunnlag for å forskjellsbehandle tiltaket i foreliggende sak og tiltaket nevnt ovenfor. Det utgjør i tilfelle usaklig forskjellsbehandling, i strid med den ulovfestede læren om myndighetsmisbruk og krav til forsvarlighet. Tiltakshavers planlagte arbeider fremstår langt mindre inngripende, all den tid det er tale om reetablering av en eksisterende fylling i samme utstrekning som før. Det er følgelig grunnlag for tillatelse også for klagers tiltak.

6. Avsluttende bemerkninger

Som vist i det foregående er nasjonalparkstyrets vedtak av 13. september 2024 beheftet med en rekke mangler, både hva gjelder rettsanvendelse, faktumbedømmelse og saksbehandling. Feilene medfører både samlet sett og enkeltvis at vedtaket er ugyldig. Vedtaket må følgelig oppheves.

Vi ber om at Miljødirektoratet i sitt klagevedtak bekrefter at de aktuelle arbeidene ikke kommer i konflikt med vernebestemmelsene for Raet nasjonalpark, og at det ikke er behov for særskilt søknad eller tillatelse etter forskriften. Subsidiært bes det om at tillatelse innvilges.

Avslutningsvis ber vi om at saken gis prioritet, idet moloens tilstand forverres ytterligere etter hvert som tiden går, med varig tap av hele konstruksjonen i ytterste konsekvens.

Ved spørsmål kan undertegnede kontaktes.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet Haavind AS

Emil Vangen Solheim
Advokat, MNA

e.solheim@haavind.no

Arkivsaksnummer: 2023/11459-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 05.09.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	38/24	15.11.2024

Klage på avslag om garasje- Søm LVO- Vessøyveien 117 - Grimstad

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde tar klagen til følge med tilleggsopplysninger mottatt i mellomtiden og omgjør tidligere avslag.

Styret gir dermed tillatelse til søknad om rivning av garasje og veranda på hhv 30 m² og 25 m², og nybygging av garasje på omsøkt med et FBA på 75 m² med hjemmel i verneforskrift for Søm landskapsvernområde § 3 fjerde ledd a).

- Garasje skal være på inntil 75 m² FBA og settes opp jf kart i saksframlegg.
- Det tillates graving innenfor opparbeidet tomt for å få egnet plassering av garasje og tilpasse tomt til ny bygningsmasse.
- Stedengen masse skal benyttes ved behov for utfylling mellom bygningsmasse.
- Forvillite fremmede arter skal fjernes ved gjennomføring av tiltakene.
- VA-tilkobling skal være innenfor opparbeidet tomt på enebolig - garasje og legges frostfritt
- Påkobling mot offentlig anlegg skal fortrinnsvis være utenfor verneområdet eller i vei.

Tiltaket kan kreve behandling etter annet lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Tonje Teistedal klager på avslag om riving av garasje og oppføring av ny jf vedtak på styremøtet 24.5.24 og utsendt vedtak 25.6.24.

Klage i saken er mottatt 13.7.24.

Det er også sendt inn tilleggsopplysninger og søker presiserer at de ønsker å opprettholde omsøkt tiltak med samme størrelse og utforming

Søker viser til at det tidligere er gitt dispensasjon til midlertidige bygg/brakker tidligere og at disse nå skal fjernes sammen med hønehus/lekehus.

Det er videre redegjort for at det tidligere er gitt tillatelse til tilbygg til enebolig på 22 m² i 2002 som er utført. Det skal også ha blitt gitt tillatelse til 63 m² tilbygg på huset i 2007/2008 som ikke er realisert. Søker mener at den omsøkte garasjen skal erstatte det tidligere godkjente tilbygget på 63 m².

Søker viser til at det tidligere var blant annet drivhus og bod på totalt ca 15 m² på eiendommen. Søker oppsummerer at de har hatt tillatelse til og bygningsmasse tilsvarende 108 m² som tilsier at en garasje på 75 m² bør innvilges.

Huset har kun kryploft, mens garasjen er omsøkt med to etg. Søker viser til at andre bygg i området har tilsvarende mønehøyde.

Søknaden er redegjort i tidligere søknad (saksfremlegg vedlagt).

I etterkant av dette har søker i dialog med forvalter på tlf og epost i perioden 10.10.24 - 14.10.24 fremmet forslag om å rive en veranda på 25 m² og bedt om at saken sammenlignes med tilsvarende saker i Søm Landskapsvernområde – for eksempel Vessøyveien 101.

Eiendom oversikt
Eiendomsident
Eiendom detaljert
ADRESSE
▲ Adressepunkt Matrikkel
BYGG
■ Bygningspunkt Matrikkel
TEIGGRENSEPUNKT
○ 52 - Bolt
○ 55 - Stein eller røys
○ 56 - Umerket
○ 60 - Steingjerde
○ 97 - Ukjent
○ 99 - Geometrisk hjelpunkt
TEIGGRENSE
— Unøyaktig
— Mindre - lite nøyakt
— Mindre nøyaktig
— Middels nøyaktig
— Nøyaktig
Kommunemaske
□ border

VESSØYVEIEN 117
4870 FEVIK
SITUASJONSPLAN
CNR 57, BNR 39
27.09.2023 - J.K

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Søm landskapsvernområde ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Søm landskapsvernområde, i Grimstad kommune i AustAgder fylke.

Formålet med Søm landskapsvernområde fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med Søm landskapsvernområde er å ta vare på et særegent natur- og kulturlandskap for denne delen av Skagerrakkysten med kvartærgeologiske forekomster og den varmekjære floraen som preger landskapet.

Allmennheten skal sikres anledning til natur og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging.

Verneforskriften § 3 Vern mot inngrep i landskapet

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området.

Med de unntak som følger av tredje og fjerde ledd er det forbud mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter herunder vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger (...)

Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 fjerde ledd bokstav a) gi tillatelse til; ombygging av, og mindre utvidelser av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

Forvaltningsplan

Da verneområdet ble etablert så fulgte det med et utkast til forvaltningsplan. Den nye er innsendt Miljødirektoratet til godkjenning. Fra utkastet:

Byggetiltak:

Fotavtrykk bebygd areal (FBA):

Følgende størrelsesbegrensninger på FBA anbefales ved søknader om nye tiltak. Dagens FBA på eiendommen er utgangspunktet ved søknad, og alle former for bygningsmasse skal medregnes i dette. Søknader om byggetiltak på fritidseiendom bør holdes innenfor disse arealrammene:

Eksisterende FBA på eiendommen	FBA-grense for nytt tiltak
Ca.20-30 m ²	Ca.30 m ²
Ca.30-50 m ²	Ca.25 m ²
Ca.50-70 m ²	Ca.20 m ²
Ca.70-90 m ²	Ca.10 m ²
>90 m ²	<2 m ²

Fritidseiendommer – utforming

Dispensasjonssøknader vil fortsatt gjennomgå skjønnsmessige vurderinger, hvor de faktiske forhold i hver enkelt sak som: eksponering, beliggenhet, terrengvurderinger og landskapsvurderinger mv. vil være avgjørende for utfallet. Retningslinjene er ment å gi signaler som kan styre søknader inn mot hva som er realistisk å oppnå dispensasjon for på den enkelte eiendom.

Tiltak der man utnytter allerede bebygd areal er å foretrekke. Fotavtrykket av den totale bygningsmassen bør bli minst mulig. Det vil si at man kan søke om å ombygge en type bebygd areal til et annet formål. Eksempel nr.1: Rive anneks for å oppføre tilbygg. Eksempel nr. 2: Fjerne deler av veranda for å oppføre mindre tilbygg. Arealregnskapet vurderes i den enkelte sak.

Et bilde som inneholder tekst, skjermbilde, Font, nummer

Automatisk generert beskrivelse

På de større hyttene (hytter over gjennomsnittet FBA 90-350 m²) er FBA-grensen på <2 m² ment som en "sikkerhetsventil" som kan vurderes i spesielle tilfeller.

Ved påbygg skal bygget fremstå lavest mulig i terrenget. Mønehøyden på eksisterende hytte skal være retningsgivende.

Takvinkel og takdekke, gavl og raft skal være i tråd med bygningen ellers.

Dispensasjon til bygging av terrasse, levegg eller skillevegg utendørs, kan normalt ikke påregnes.

Det skal alltid tilstrebes å bygge minst mulig eksponert. Dette vil i mange tilfeller være på baksiden av bygget, bort fra sjøsiden, stier, åpne områder osv.

Bruk av store blanke flater (som vinduer) bør begrenses for å unngå stor landskapspåvirkning.

Det anbefales bruk av jordfarger og/eller grånende tre for å begrense kontrasten mellom bygninger og terrenget.

Terrenginngrep som sprengning og graving mv. skal unngås

* Boligeiendommer

Det er ingen boliger i nasjonalparken eller i HLVO. I SLVO er situasjonen i forhold til samlet belastning mer oversiktlig. Det er registrert 12 boliger, og vurderinger rundt samlet belastning vil gjøres fra sak til sak sammen med vurderingene av tiltaket opp mot verneforskriften.

Spesifikke retningslinjer for boligeiendommer er:

Maks 1 stk. garasje pr. eiendom.

Antall byggenheter pr. eiendom skal holdes på et minimum.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er angitt i forvaltningsplanutkastet at det på grunn av de lave antallet eneboliger (12) i Søm LVO er lav grad av presedenseffekt. Tidligere er det gitt tillatelse til utvidelse av enebolig og oppføring av garasje der total utvidelse overgikk de vanlige retningslinjene for fritidsbolig. Forvalter har blitt bedt om å se på tilsvarende saker i landskapsvernområdet for presedens.

Vurdering

Forvaltningen må først ta stilling til hvorvidt klagen er gyldig, og det er satt tre krav jf forvaltningsloven kap 5 §§28-32. Klagen må være fremsatt innen klagefristen som er tre uker fra vedtaket ble utsendt. Videre må klager være en part i saken og klagen må være relevant i forhold til vedtaket.

Klagen er datert 13.7.24. Klagen anses som mottatt innen fristen.

Klager er part i saken og klagens innhold er relevant i forhold til vedtaket som forvaltningen har fattet. Klagen skal derfor behandles.

Klagen er adressert til Nasjonalparkstyret i Raet Nasjonalpark, og dersom den ikke tas til følge vil klagen oversendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Søknaden om garasje er vurdert i tidligere behandling 24.5.24 .

Forvalter vil først gjøre en vurdering av om tilleggsopplysningene tilsier en endring av styrets vedtak, før en eventuell omgjøring av vedtaket drøftes.

Søker har lagt frem tilleggsopplysninger som søker mener tilsier at 108 m2 er «tilgjengelig» for omdisponering og derfor bør en garasje med to etasjer på 75 m2 tillates. I tillegg har søker lagt in rivning av 25 m2 veranda

Forvalter vurderer at tillatelser gitt etter verneforskriften for Hasseltangen LVO i 2007/2008 ikke kan være gjeldende i Søm LVO som ble opprettet i 2016. Vernet gjelder fra slik det var på vernetidspunktet.

Tilbygget var ikke igangsatt da vernet ble omgjort til Søm LVO og det er heller ikke søkt om utsettelse på tiltaket. Tillatelsen vil også være utgått etter andre lovverk, for eksempel plan og bygningsloven som har en frist på 3 år.

Søker viser til at det allerede er gitt en tillatelse til 22 m2 tilbygg på boligen i 2002 (daværende Hasseltangen LVO) og mener eneboligen er liten.

Forvalter har ikke fått nøyaktige mål på boligen, men basert på flyfoto fremstår eneboligen som større eller jevnstor med boligmassen ellers i landskapsvernområdet. Til dette ønsker søker å legge til at hele boligen er på en etasje uten innredet kjeller og loft.

Det er viktig å påpeke at man må unngå en gradvis økt nedbygging av verneområdet med

tillatelser under ulike forvaltningsregimer og forvaltningsplaner. I utgangspunktet skal man kun få anledning til tilbygg en enkelt gang. For Søm LVO er det gitt en føring på at det kan tillates en garasje per eiendom, og da legger forvalter til grunn at det kan søkes om en dobbel garasje jf tilsvarende saker i verneområdet.

Eiendommen har en enebolig på 184 m², uthus på 20 m² og en garasje på 30 m².

De vil beholde uthus og enebolig, og legger til at de vil rive en veranda på 25 m² og garasje på 30 m². De søker om å bygge en garasje over to etasjer på 75 m². Arkitekten anslår en ca 2 meter økning i mønehøyde per tlf den 22.5.24.

Et søk på nett angir at en dobbel garasje har en grunnflate på ca 50 m². Økningen i FBA overstiger retningslinjene i forvaltningsplanen ettersom eiendommen har bygningsmasse på 235 m² inkl eksisterende garasje. Søker har videre bedt om at man ser på tilsvarende saker i landskapsverneområdet og at man tar høyde for at dette er en enebolig- ikke fritidsbebyggelse.

Den eneste saken i nærområdet som har vært behandlet de siste årene er Vessøyveien 101.

Fra søknad Vessøyveien 101:

Søknaden oppgir følgende areal på eiendommen:

Tomt 1566 m²
Eksisterende FBA:
165 m² Enebolig
36 m² støpt platting
201 m² totalt

Kristensen søker om utvidelse av enebolig, etablering av garasje (eget bygg) og terrasse med følgende mål:

- 201 m² Enebolig (økt med 36 m², omfatter 28 m² tilbygg og 8 m² overbygg parti) på areal med støpt platting i nord). Dette er korrigerede tall etter tlf samtale med Kristensen 25.11.20 ettersom søknaden var varierende på dette punktet.
- 49,8 m² garasje – nytt bygg sør for enebolig mot vei.
- 40 m² terrasse i nord utenfor tilbygg (tidligere hage/plen, nå til dels gjengrodd).
- Påkobling offentlig VA-anlegg

Det ble gitt tillatelse til pkt 1, 2, og 4.

Økning i FBA var 49,8 m² garasje, 36 m² tilbygg/overbygg. Total FBA på bolig (over flere etasjer) er 201 m².

Totalt sett så blir dette en økning i FBA på ca 85 m².

Forvalter har derfor omgjort sin innstilling til tross for at boligens totale FBA på Vessøyveien 117 er høyere enn boligen på Vessøyveien 101 ettersom forvaltningsplanen legger opp til en rausere behandling av eneboliger og at Vessøyveien 117 kun har oppholdsrom i 1. etg.

Som belyst i sakens tidligere behandling, så er det ikke funnet naturverider i området der tiltaket er omsøkt som tilsier begrensninger. Avslaget ble gitt ut i fra en total økning av FBA som overstiger retningslinjene. Dette er nå både kompensert for gjennom riving av veranda i tillegg til garasje, og det er vist til presedens fra sak i samme verneområde. Retningslinjene er gitt for å begrense nedbygging av verneområdet. Avvik fra disse vil på sikt føre til en

uønsket nedbygging og degradering av verneverdiene, og en stor samlet belastning på verneverdiene (nml. § 10).

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12), men det stilles spørsmålstegn ved utgangstilstanden på eiendommen og om denne kan utbedres. Søker har begynt opprydning på tomten allerede.

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Konklusjon av klagevurdering

Forvalter mener klagen skal tas til følge og at vedtaket omgjøres i søkers favør.

Arkivsaksnummer: 2023/3948-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 09.09.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	39/24	15.11.2024

Revidert søknad om fiberledning - Raet nasjonalpark - N0r5ke Fibre AS

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir ikke tillatelse til søknad om tillatelse til legging av fiberkabel i sjø etter verneforskriften § 11.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

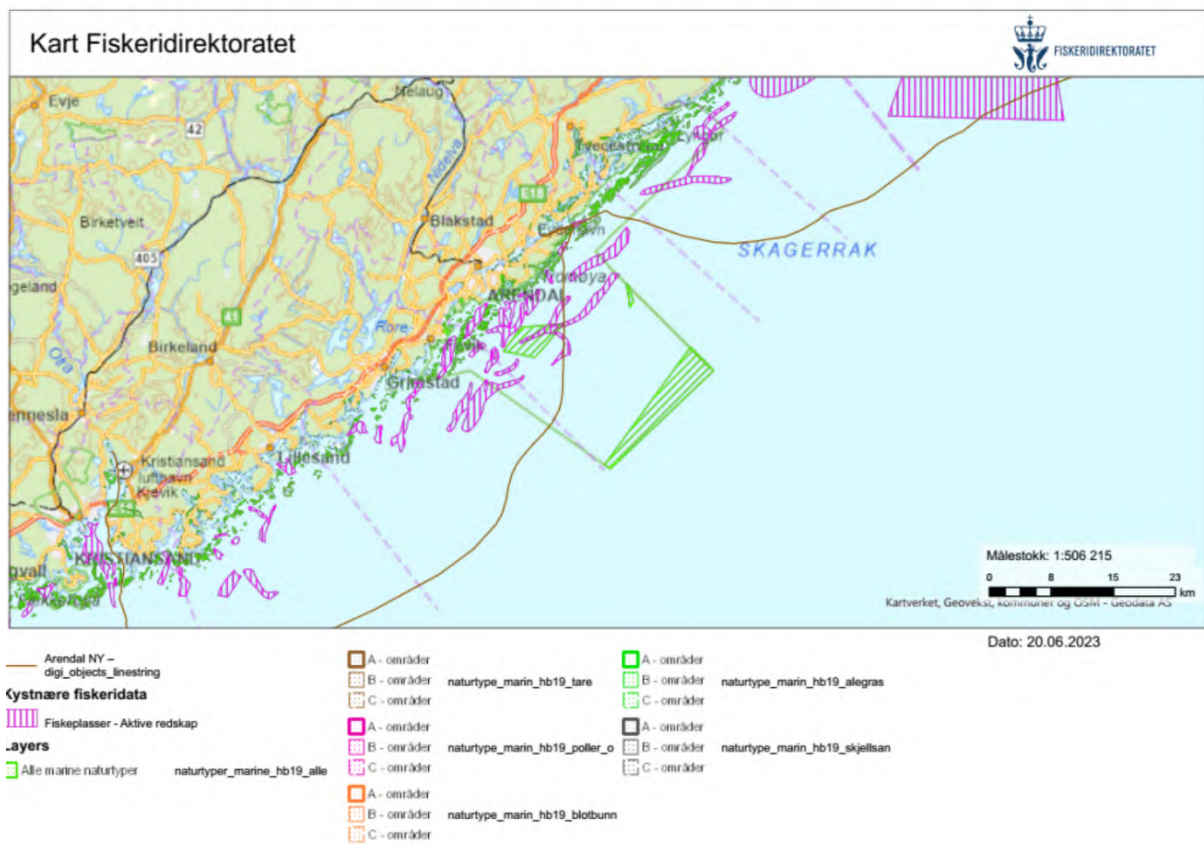
Klageavgjørelse i sak fra Ytre Hvaler nasjonalpark

Saksopplysninger

N0r5ke Fibre AS søker om tillatelse til å legge fiberkabel gjennom Raet nasjonalpark. Kontaktperson er Rasmus Tømmerås Vik.

Kabelen er av typen Minisub SA 192 og er 27 mm tykk og søkes lagt tvers over nasjonalparken 4 nautiske mil (nm) fra fastlandet og ca 400 meters dyp. I tillegg søkes det om å lege en påkoblingskabel (samme dimensjon) inn mot Tromøy og rundt Gitmertangen for fastlandsforbindelse ved Eydehavn. Traseen er opplyst å være tilsvarende den som ble brukt av Tampnett da de la sin NorFestkabel i 2023-24.

Norkyst er selskapet som vil stå for undersøkelser av havbunnen for å finne egnet bunn for medspyling langs traseen, ettersom det ikke er ønskelig å legge fiberkabelen eksponert på hardbunn. De vil på denne måten unngå viktige geologiske og biologiske områder.

Fiberkabelen skal legges ned i sedimentene på ca 120-150 cm dybde og skal spyles ned med en vannjetdrevet undervannsdroner. Spylegrøften er på ca 26 cm. Dronen har en navigeringsradius på 5 m.

Søknaden inkluderer en ønsket trase, og som følger nokså tett på en eksisterende trase benyttet av Tampnet.

Kabelen nedsenkes med et lodd og så spyles ned av en ROV med «sverd» med vanddyser. Ved sandbunn vil traseen lukkes nesten umiddelbart (innen får dager), mens ved leire/slam så kan det ta noe lengre tid. Nedspylingen sikrer at fiberkabelen ikke havner i konflikt med fiskeri eller dregging, og metoden med nedspyling med vanddyser gir svært lite påvirkning av havbunnen. Spylegrøften er 25 cm bred, og CapJet ROV har liten påvirkning på havbunnen ettersom den drives frem av vannjet. ROV veier 300-600 kg. F

Fiberkabelen er planlagt fra Oslo til Bergen og skal innom en rekke byer langs kysten.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både

på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 3 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger(...), anlegg og innretninger herunder anlegg for energiproduksjon og oppdrett/akvakultur, sleping av redskap på sjøbunnen, (...), fremføring av luft-, vann-, sjø- og jordledninger, gass- eller oljeledninger, (...). Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Fjerde ledd:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

l. innlegging av strøm, vann og avløp til boliger og fritidsboliger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

m. oppgradering samt fornying av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt for virksomheter innenfor nasjonalparken.

§ 11. Generell dispensasjonsbestemmelse

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det ikke gitt retningslinjer for denne typen tiltak.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

§ 48.(dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter

verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Presedens

Det er noen grad av presedens på denne typen saker ettersom det har kommet inn to separate søknader i løpet av 2022-23. Det kan trolig komme flere ettersom for eksempel havvind og andre typer installasjoner er planlagt i Skagerak, og flere aktører vil ha eget nettverk.

Vurdering

Tiltaket faller ikke inn under tiltak som kan søkes om etter verneforskriften § 3. Tiltaket må derfor vurderes etter unntaksbestemmelsen i verneforskriften § 11, som viser til naturmangfoldsloven § 48.

Denne typen tiltak vil klart stride mot verneformålets formål og kunnet forringe verneverdiene, ettersom havbunnen er vernet mot alle former for inngrep og deler av havbunnen som er omsøkt er antatt å være urørt.

Det er forvalters vurdering etter samtaler med Kommunal- og Distriktsdepartementet (KDD) i saken om fiberkabel fra Tampnet i 2023 at det foreligger en vesentlig samfunnsinteresse i etablering av fiberkabel både for utvikling av næringer, kommunikasjon og sikkerhet. Dette understøttes også av vedtaket fra Miljødirektoratet av november 2023 som omgjør avslaget fra Ytre Hvaler på bakgrunn av samfunnsinteresse.

Som det også står beskrevet i samme vedtak fra Miljødirektoratet så vil det ikke nødvendigvis være vesentlig samfunnsinteresse ved nye søknader ettersom behovet for fiberstruktur kan bli vurdert som dekket:

Vi har videre gjort en vurdering av om en tillatelse i dette tilfellet skaper presedens for senere saker, slik at den samlede belastning øker som følge av ytterligere behov for legging av sjøkabler fra andre aktører, jf. naturmangfoldsloven § 10. Dette er et hensyn som har vekt i den skjønsmessige vurderingen av om tillatelse bør gis. Vi vurderer at faren for presedens er mindre enn i mange andre tilfeller ettersom terskelen for dispensasjon generelt er høy og om vilkårene er oppfylt må bero på en konkret vurdering av samfunnsinteressen i det enkelte tilfellet. Når vilkårene for å kunne gi dispensasjon i denne saken vurderes å være oppfylt, bygger det på en konkret vurdering av denne saken. Eventuelle senere søknader må vurderes ut fra nødvendigheten av ytterligere sjøkabler når det blir lagt ned en kabel som omsøkt.

Verneverdiene i området er stort sett ukjente ettersom ingen systematiske kartlegginger er gjort utenfor den kystnære sonen med unntak av trasekartleggningen utført av Tampnett og noen Stereo-video rigger med kamera som dokumenterer fauna på havbunn punktvis. I den kystnære sonen er det kartlagt naturtyper etter håndbok 13 i 2008 og det er kartlagt gyteområder for torsk.

Det er kartlagt rekefelt, men dette er i pelagiske områder. En del artsregistreringer i artsdatabankens kart viser pigghå (VU), ål (CR) torsk, dvergulke, flekket fløyfisk, havabbor,

havkaruss, lange, havbrasme, hyse, kolmule, hvitting og tykkleppet multe. Området er gjenstand for tråling etter reker.

Søker har lagt til grunn at området skal undersøkes før man fastsetter endelig trase med tanke på å unngå verneverdier og for å finne egnete bunnsedimenter. Kunnskapsgrunnlaget (§ 8 nml) er dermed svakt på det nåværende tidspunkt, men vil bli svært godt som følge av kartlegginger som tiltakshaver vil gjøre for å finne egnet trase. Som en forutsetning av innhenting av kunnskap så vil føre-var prinsippet tillegges liten vekt (§ 9 nml).

Samlet belastning på verneverdiene (§ 10 nml) er ukjent, men det var i følge KDD liten sannsynlighet for tilsvarende tiltak. Denne søknaden viser at det kan være en større samlet belastning av denne typen tiltak en først antatt. Ved å finne en trase som omgår eventuelle viktige verneverdier vil belastningen minimeres så langt mulig. Eventuelle kostnader knyttet til miljøforringelser skal dekkes av tiltakshaver jf nml § 11, dette gjelder for eksempel opprydding av trase. Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder ettersom dette er mest mulig skånsom teknologi tilgjengelig (utsagn fra søker) jf nml § 12.

Gjennom vilkår og nøye planlegging av trase etter kartlegging kan man sikre at tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Det er dessuten en vesentlig samfunnsinteresse i utvikling av fibernettnettverk, men etter forvalters vurdering er dette dekket av den eksisterende kabelen som allerede er lagt og som har svært høy kapasitet.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi avslag på søknad om tillatelse til legging av fiberkabel med hjemmel i verneforskriften §§ 3 og 11.

Arkivsaksnummer: 2024/10964-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 09.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	40/24	15.11.2024

Forespørsel om finansiering av prosjekt på telemetri i Raet NP 2025

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde søker om midler gjennom søknadsportalen som et tillegg til sak om økonomi og søknad om prioritering av midler (41/24 og 42/24)

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Raet Nasjonalpark - flyndrer, november 2024.docx

Saksopplysninger

Saken er innsendt rett før møteinnkalling gikk ut og søknaden er vedlagt til gjennomlesing.

Vurdering

Forvalter forventer at søknaden i sin nåværende form vil bli avslått, og har oppfordret søker til å vurdere en formulering rettet inn som kartlegging med bruk av telemetri i stedet for forskning. Tidligere søknader om midler til forskningsprosjekter har blitt avvist ettersom det er utenfor postformål.

En omformulert søknad kan eventuelt (dersom søker ønsker dette) legges inn som søkandsgrunnlag til Miljødirektoratet.

Forespørsel om midler til merking av flyndrer i Bottsfjorden/ Alve

Hvor:	Bottsfjorden på utsiden av Tromøya
Hva:	Telemetrimerker (lyttemerker)
Hvem:	Havforskningsinstituttet
Ønsket beløp:	250'000 NOK
Utbytte:	Ny kunnskap om gyteområde for flyndrer i Raet Nasjonalpark

I 2023 satte Havforskningsinstituttet ut et nettverk av lyttebøyer langs kysten i Tvedestrand, Arendal og Grimstad. Høsten 2023 ble det satt ut et fortettet nettverk i bassenget mellom Botne på Tromøya og Tromlingene (Bottsfjorden). Økt forskningsfokus i området ved Alve var bl.a. ønsket av både nasjonalparkforvalter og andre forvaltningsmyndigheter. Våren 2024 ble det merket skrubbeflyndre, torsk, sjørret, og havabbor i området – for å se på levevis og habitatbruk (fiskene ble merket med akustiske sendere/ lydmerker). I forbindelse med feltarbeidet ble det observert flere store og gyteklare tungeflyndrer. Dette kan tyde på at Bottsfjorden og Alvekilen er et viktig gyteområde for tungeflyndrer. Fra lokale fiskere (sports- og yrkesfiskere) er området fra før kjent som et viktig gyteområde for piggvar. Under feltarbeid ble det videre observert unge rødspetter, skrubber og piggvar. Som en litt artig tilleggsopplysning ble det i oktober -24 observert rognkjeks med reir/egg i bassenget).

Det er kjempespennende at det har blitt observert slik stor og gytemoden fisk, og sammen med observasjoner av unge småflyndrer indikerer dette at området er et viktig gyte- og oppvekstområde for flatfisk. Vi ønsker å bringe frem en større innsikt i områdets verdi og bruk. Gjennom Havforskningsinstituttet sitt MARHAB prosjekt er det kjøpt inn 30 merker som skal brukes på piggvar og slettvar. For å bidra til et større og mer helhetlig bilde av områdets viktighet og bruksområde for fisk, og innsikt i tungeflyndrens liv og preferanser, søker vi om støtte til å kjøpe inn 25 merker (antall avhenger av tildelte midler og kronekurs på kjøpstidspunktet) for å merke tungeflyndrer våren 2025.

Det er lite kjent hvilke områder som er viktige for ulike flyndrefisk, og innsikt i fiskenes adferd og ferdselsmønster kan bidra med verdifull kunnskap. Kunnskapen vil være svært relevant i forbindelse med prosjektet «Bevar Raet», hvor bl.a. viktige områder for fisk skal kartlegges. Det vil også være viktig kunnskap for lokal, regional og nasjonal forvaltning, ved at det vil kunne si noe om hvilke hensyn som bør tas hvor, og ulike områders verdi.

Vi håper at styret vil prioritere noen av sine midler for 2025 til forskning på flyndrefisk og kartlegging av viktige gyte- og oppvekstområder i Raet Nasjonalpark. Totalt sett vil støtten fra styret bidra til verdifull innsikt i tungeflyndrens bevegelsesmønster i nasjonalparken, og bidra til å avdekke viktige gyteområder. Dette er kunnskap som mangler i dag.

Plassering av lyttebøyene i telemetrinettverket er visualisert i kart, og kan sees ved å følge denne lenken: <https://lifewatch.be/etn/>

Med vennlig hilsen

Elisabeth H. Juliussen (phd kandidat)

Esben Moland Olsen (seniorforsker, HI)

Tungeflyndre, rett under 60 cm, våren 2024

Tungeflyndrer fanget våren 2024 (sluppet fri), og ei skrubbe (merket)

Arkivsaksnummer: 2024/1017-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 09.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	41/24	15.11.2024

Prioritering av tiltak som søkes gjennomført i 2025

Innstilling fra forvalter

Forvalter ber styret prioritere tiltak til søknad om midler Tiltak i verneområder for 2025. Listen er satt opp ihht prioritering for henholdsvis tiltaksmidler og naturrestaurering for 2024.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Forslag til tiltak basert på pågående tiltak og prioriteringer gjort tidligere. Post 142031 Tiltak i verneområde og naturrestaurering har ca 50 millioner fordelt på alle store verneområder med eget styre. To ulike undelegg: Tiltak og naturrestaurering.

Naturrestaurering (se eget skriv i referatsaker 36/23) var i 2024 avsatt til kun terrestriske tiltak og det fremgår nokså tydelig at det er våtmark og myr som ble prioritert. Forvalter har adressert dette både til Miljødirektoratet og til statssekretæren i KMD. Det har ikke kommet brev fra Miljødirektoratet med rammer og opplegg for 2025 som forventet inne styremøtet.

Forvalter legger til grunn at vilkårene blir likelydende med 2024, men vil oppfordre styret til å søke om midler også til marine tiltak.

Nr	Type tiltak	Beskrivelse	Beløp	Post
1	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	Beitedyr, tilsyn og rydding av fase 3 Spornes	400 000	142031
2	Beiting og lyngbrenning	Kystlynghei brenning og beiting - Utvalgt Naturtype	300 000	142031
3	Tilrettelegging	Montering av innkjøpte skilt på innfallspor og andre informasjonstiltak, brosjyrer, film etc	500 000	142031

4	Uttak av introduserte arter fauna	Pågående prosjekt med Mink i regi av SNO som bør videreføres	200 000	142031
5	Slått	Ruagerkilen strandeng	70 000	142031
6	Uttak av introduserte arter flora	Hele Raet NP og Søm LVO	500 000	142031
7	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	Hele Raet NP og Søm LVO	500 000	142031
8	Beiting og lyngbrenning	Gjerder/ gjerde løsninger	100 000	142031
9	Informasjon	Plakater om ferdsel og kartplakater til innfallsporter	200 000	142031
10	Tilrettelegging	Prosjektering Innfallsport Spornes	100 000	142031
11	Tilrettelegging	Tiltak Spornes: Toalett, skilt, utstilling	5 000 000	142031
12	Tilrettelegging	Prosjektering Innfallsport Hove	200 000	142031
13	Tilrettelegging	Ferdigstilling Prosjektering Innfallsport Hasseltangen	150 000	142031
14	Tilrettelegging	Tiltak Hasseltangen: Toalett, skilt, rasteplass	5 000 000	142031
15	Naturrestaurering	Steingjerder	500 000	142031
16	Naturrestaurering	Fjerning av trevegetasjon og fremmede arter Tromlingene	0	142031
17	Naturrestaurering	Kartlegging av marine bunnhabitater og økt kunnskapsgrunnlag	500 000	142031
18	Naturrestaurering	Molo ved Haslebukta, marin restaurering av bløtbunn tidevannssone.	1 500 000	142031
19	Naturrestaurering	Fjerne lekter i sjø ved Rødøya	500 000	142031
20	Naturrestaurering	Fjerning av uønskete inngrep på havbunn	500 000	142031
21	Naturrestaurering			
22	Naturrestaurering			

Sum totalt **16 720 000 kr**

Vurdering

Styret har tidligere uttalt at de vil ha en tydelig bevisstgjøring av behovet for midler til verneområdet. Forslaget legger opp til ønsket målsetning.

Tidligere tildelinger fra Miljødirektoratet anslår at vi kan forvente mellom 2-3 mill.

Arkivsaksnummer: 2024/1017-4

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 07.11.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	42/24	15.11.2024

Regnskap 2024 - forslag til budsjett og styremidler i 2025

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde godkjenner regnskap for 2024 i prosjektene:

M1709 Tiltaksmidler

M1710 Drift av styret

M1805 Forvaltningsplan

M2205 Marin kartlegging i Raet

M2319 Restaurering av hytteruin- Vaodden

M2014 Besøksenter i Raet NP

Videre godkjennes budsjett for 2025 i prosjektene

M1709 Tiltaksmidler i henhold til sak 32/23

M1710 Drift av styret 330 000 kr

M1805 Forvaltningsplan til nye skjøtelsesplaner og revidering Spornes 1 000 000 kr

M2205 Marin kartlegging i Raet 500 000 kr

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1709 Tiltaksmidler.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1710 Drift av styret.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1805 Forvaltningsplan til skjøtelsesplaner.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til muligheter til videreføring av marin kartlegging M2205.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke midler til økt forvaltningsressurs i form av minst 1 årsverk = 1.300 000 kr.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Saksfremlegg - regnskap 2023 og forslag til budsjett 2024 - Raet nasjonalpark - Søm landskapsvernområde - styresaker 2023

Saksopplysninger

På grunn av mye tid medgått til å følge opp Miljødirektoretet og saker knyttet til Babet-Spornes og Hove, så er det blitt en del forsinkelser i andre prosjekter. Mye tid har også gått med til å følge opp Bevar Raet. Det er planer for å bruke midler innen 31.12.2024.

M1709 Tiltaksmidler

Tildelt 2 900 000 kr. Utestående vil bli fakturert ut innen 31.12.24.

Anbefaler å søke om midler i henhold til vedtak og prioriteringer i sak x/24

Budsjett	Forbruk	Rest	Prosjekt
Konto	M1709 - Tiltak i verneområde Raet NP (142031)		
	Budsjett	Forbruk	Rest
-	2 900 000	0	2 900 000
6300 - Leie lokaler	0	57 600	-57 600
6460 - Leie av andre transportmidler	0	11 000	-11 000
6590 - Annet driftsmateriale	0	30 000	-30 000
6780 - Kjøp av andre fremmede tjenester	0	1 178 926	-1 178 926
6860 - Møter eksterne	0	945	-945
Sum total	2 900 000	1 278 471	1 621 529

Foreløpige bilag

Venter på faktura fra Hergunn stål, Textetcetera, Skagerak Trepleie, Grimstad og arendal kommuner (fjerne bolter), Ove Hetland, m.flere.

Beløp		Prosjekt
Konto	Betalt til (T)	M1709
☐ 6300	13614 - RIKARD LIEN STUDSRØD	57 600
☐ 6460	11098 - Olaf Knudsen & Co AS	11 000
☐ 6590	13585 - Hergun Sveiseindustri AS	30 000
☐ 6780	10035 - Skagerak Trepleie Sivert W. Svane	199 622
	11657 - Ove Hetland	34 880
	11813 - Hoves Venner	10 000
	11989 - RAGG AS	370 000
	12008 - HOLT-MASKINGRAVING OG HOGST	504 045
	13636 - TROMØY PLANTESKOLE INGE FREDRIKSEN	2 800
	2834 - Asplan Viak AS	37 923
	6472 - NIBIO-Norsk institutt for bioøkonomi (krever KID)	17 865
	9728 - ATL Grafisk AS	1 790
6780		1 178 926
☐ 6860	11608 - Morgenfugl AS	945
Sum total		1 278 471

M1710 Drift av styret

Tildelt 300 000 + 100 000 til driftsutgifter i verneområdene. Utestående vil bli fakturert innen 31.12.23. Husk å sende inn krav om møtehonorar og reisegodtgjørelse!!

Balanse per 07.11.24

Budsjett	Forbruk	Rest	Prosjekt Δ
Konto Δ 	M1710 - Raet - drift av styret (142021)		
	Budsjett	Forbruk	Rest
-	400 000	0	400 000
5300 - Styrever, råd og utvalg	0	56 215	-56 215
5330 - Honorarer	0	14 400	-14 400
5400 - Arbeidsgiveravgift	0	11 390	-11 390
6730 - Andre konsulenttenester	0	2 562	-2 562
6750 - Kjøp av tenester til løpende driftsoppgaver, IKT	0	14 891	-14 891
6780 - Kjøp av andre fremmede tenester	0	74 251	-74 251
6820 - Trykksaker	0	4 850	-4 850
6830 - Annonser	0	10 000	-10 000
6860 - Møter eksterne	0	10 735	-10 735
6900 - Telefoni og datakommunikasjon, samband, internett	0	2 500	-2 500
7100 - Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig	0	18 189	-18 189
7132 - Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	0	9 358	-9 358
7150 - Diettkostnad, oppgavepliktig	0	7 544	-7 544
7151 - Diettkostnad, ikke oppgavepliktig	0	92	-92
7400 - Medlemskontingent	0	8 224	-8 224
7410 - Gaver (eksterne forelesere og lignende)	0	5 297	-5 297
Sum total	400 000	250 498	149 502

Anbefaler å søke om tilsvarende beløp i 2025, dvs 330 000 til styret og 100 000 til drift i verneområdet.

M1805 Forvaltningsplan

Tildelt 0 kr i 2024 .

Anbefaler å søke om 1 000 000 kr til skjøtselsplaner for for eksempel Merdø, Hoveodden, Kystlynghei, Jerken, Tromligene, Ruager- Hasseltangen m.fl. Og revidering av skjøtselsplan på Spornes.

Det er søkt om NIN kartlegging i 2025 gjennom Statsforvalteren i Agder innen 15. nov 2024.

M2205 Marin kartlegging i Raet

Tildelt 500 000 som er overført til Havforskningsinstituttet i sin helhet, til prosjektet Bevar Raet.

Budsjett	Forbruk	Rest	Prosjekt Δ
Konto Δ	M2205 - Marin kartlegging i Raet (142032)		
	Budsjett	Forbruk	Rest
-	500 000	0	500 000
6780 - Kjøp av andre fremmede tjenester	0	500 000	-500 000
Sum total	500 000	500 000	0

Anbefaler å søke om 500 000 kr også i 2025.

M2319 Restaurering av hytteruin- Vaodden

Tildelt 350 000 på restmidler juni 2023. Kontrakt tildelt Ragg AS etter anbudsrunde. Ble fakturert forløpende innen 31.11.23. Arbeidet utført vinteren 23-24 under oppsyn av SNO.

Gjensående arbeid estimert til 300 000 kr, fått midler sept 2024. De er ikke på denne kontoen, må søkes opp av økonomi. Ny anbudsrunde pågår.

M2322 Stiftelsen Hasseltangen øremerket restaurering av Hasseltangen

Fått 111 864 kr i gave, som skal brukes til å tilbakeføre arealer til skog etc.

Har ikke startet opp arbeidet her på grunn av manglende finansiering av innfallsport Hasseltangen for øvrig.

Budsjett	Forbruk	Rest	Prosjekt Δ
Konto Δ	M2322 - Raet - Stiftelsen Hasseltangen (152021)		
	Budsjett	Forbruk	Rest
-	111 864	0	111 864

M2014 Besøkssentre i Raet NP

Restmidler fra 2020 som er tildelt besøkssentre mot egeninvestering fra Agder fylkeskommune. Restmidlene skal faktureres av Tvedestrand kommune. Har purret flere ganger.

Budsjett	Forbruk	Rest	Prosjekt
Konto	M2014 - Besøkssentre i Raet NP (152021)		
	Budsjett	Forbruk	Rest
-	180 000	0	180 000

Vurdering

Miljødirektoratet har uttalt at det skal prioriteres NIN kartlegging og midler til skjøtselsplaner i Raet NP. Forvalter har derfor utlyst anbud om skjøtselsplaner med forbehold om midler allerede.

Styret anbefales å sette forvaltningsmål for de enkelte områdene i samarbeid med Rådgivende utvalg på nyåret, og på møtet i mars 2025 vil det være nødvendig å prioritere mellom både tilak og områder som skal få skjøtselsplan.

I tillegg skal skjøtselsplanen for Spornes revideres. Dette vil medføre betydelig arbeid med å følge opp kartlegging, revidering av Spornes-planen og utarbeidelse av nye.

Bevar Raet prosjektet er også inne i en viktig fase med soneringsarbeid i 2025, og en del av forvalters kapasitet vil gå til dette.

Dersom forventninger til saksbehandling fra Miljødirektoratet skal følges opp jf skjøtsel, søknader og tiltak, så blir dette svært arbeidskrevende.

Forvalter anbefaler derfor styret å søke om 1 ekstra årsverk til forvalteroppgaver.

ST 43/24 Eventuelt
ST 44/24 Tidsbruk - Møtehonorar